

P. Nichol
S

I
N° 1644

Clasiflora

D-78/4977

BTW 1677

R 1420

N° 1677

~~N° 969~~

~~Antroptna posucha.~~

~~1656~~

~~albo~~

Sapowicy

Tragedja w 5ⁿ aktach z krajzkiego
fora

A. Ostrowskiego

Dla suflerów

Państw. Teatr Śląski		
SYG	1677.	
Katowice — BIBLIOTEKA		

[Handwritten signature]

Kwint

La suplee
Pichon

Oroby:

Princed

Nikolaj Wieniew, w randze rzeczywistego radcy
stanu, starsze z oznaczeniem podległym.

Teleskopowa

Anna Wieniewowa, jego żona, kobieta młoda.

Wrota Aleksander Ladows, młodzieniec Wieniewa.

Kwie Juzow - stary urzędnik, podwładny Wieniewa,
nauczelnik wydziału.

Wale Bielsogubaw - młody urzędnik, podwładny Juzowa.

Jon Telesyta Jankowskówna - wdowa po asesorze
kol egjalnym.

Pok Gulcia } jej córki
Pr Polca

Thun Mykisz - nauczyciel, przyjaciel Ladowsa.

Woj Doswiew

Woj Urządnik 1^{sz}

Woj Urządnik 2^{gi}

Ks Antoni, komedjant Wieniewa.

BIBLIOTEKA TEATRALNA
Własność Gminy m. Lwowa.

Tali

Chłopiec, do usług w domu Wierusiewa. *Jan*
Jośia, służący. *Kybi* Trukuszkina nowej. *Włodzisław*
Wasia } *Preiser*
Gros } lokaje w restauracji. *Przemysław*
Moneta ?
Gosię i służba.

[La renowacja głoś Marysi w akcie 4^m]

Przez dzieje się w Moskwie około 1860 r.
 Akt 1st i 5^{ty} w domu Wierusiewa,
 9^{ty} w domu Trukuszkina nowej; 3^{ty} w restauracji;
 4^{ty} u Fardowa. —

Miedzy 1^{stym} i 9^{ym}, oraz 9^{ym} i 3^{im} aktem
 upływa około roku.

Akt I.²²⁴

2

Drzwi pokój kawiały w domu Wierniewa.
bogato umeblowany. Po lewej stronie drzwi
do gabinetu Wierniewa, po prawej do pokoju
Wierniewowej. Po obu stronach na ścia-
nach lustra, a pod nimi stoliki, w głębi
drzwi.)

Scena I.²²⁵

Barbilla

Wierniew, we flameli i w sukience i ber-
ceku. Wierniewowa w bogatym stroju
złotym, wychodzi z prawej strony.

Wierniew.

Co za niewdzięczność! Jaka złość!
1 zinda Piżęśka jesteś już moja
długo i przez te długie piżęśka nie wiem
ale to wiem, nie mogę sobie zaska-

bie' twoich względów... Przez drzwi!...
Moje jesteś z czego niezadowolony?

Wierniewowa.

Bynajmniej.

Wierniew.

~~Jak sądzę bynajmniej. Czy nie dla~~
~~ciebie kupiłem i przepyszmie urządziłem~~
~~ten dom? Czy nie dla ciebie wreszcie~~
~~robin zbudowałem willę? Przepraszam ci bra-~~
~~kuje ale czego posiadacz za mało?~~
Ludzie mi się, że iadna kupcowa miała
tyle byhantów, ile ty ich posiadasz.

Wierniewowa.

Przepraszam ci. Proszę, wszak niczego nie
izdałam.

Wierniew.

Nie izdałam, ale ja byłem obowiązany

crem's wynagrodzić ci różnicę lat, Chyba-
 Tem ie znajduję w twojej osobie kobiety zdolną
 ocenić ofiarę, jakie ci składam. Nie jestem
 przecie czarodziejem, nie mogę budować
 samków z niczego... Na jedwabie, na złocie,
 na zohole, naksamid, w który spowijasz
 się od stóp do głów, na to wszystko potrze-
 bne są pieniądze... trzeba je zdobywać...
 A to nie zawsze jest łatwe... ..

Wieniewowa.

Niczego nie potrzebuję. Widzę się, że
 nicem już to oświadczyłam.

Wieniew.

Ale ja, ja naprawdę chce zdobyć twoje
 serce ~~Chcę~~, obojętne twoją doprowa-
 dza mnie do małżeństwa. I miłości
 dla ^{cibie} ~~kobiety~~ jestem zdolny na wszystko!

Kupilem ci w tym roku polmarerek. Czy
ty wiesz, że pierzdzre są jakie go kupilem. —
jak by ci to powiedział? ... jednym słowem,
są wykrowatem więcej, aniżeli porwałala
ostroiność, nawet rozszedek... Może za
to odpowiadać!...

Wieniewowa. [zbliża się]

Na miłość Boską, nie czyj mnie współ-
niczkę, swych postępów, ~~jeśli tylko nie~~
~~są zupełnie słabe~~. Nie zastanawiaj
się miłością dla mnie. Proszę o to.
To mi najwięcej sprawia przykrość.
~~Proszę, nie wierzę ci. Kiedyś mnie nie~~
~~znaleś, pędziłeś iże w taki sam spo-~~
~~sób jak teraz, a postępowałeś również~~
~~nie interesuj. Nawet wobec własnego~~
~~sumienia nie chcesz odpowiadać za swoje~~

sprawki. (ziada)

Wierniew.

Sprawki!... Sprawki!... I miłości dla ciebie
ochwazię się nawet na skrobnąć! A zechcę
mógł tylko miłość twoją kupić, gotów
jestem ofiarować jej kosztowność własnego honoru!
(wskazuje i podchodzi do Wierniewowej)

Wierniewowa.

Udawać nie mogę!...

Wierniew.

(bierze ją za rękę) Ułaj!... Ułaj!

Wierniewowa.

(ochrania się od niego) Nigdy!

Wierniew.

Przebiegi ja ciebie kocham! (drżąc, pada
przed nią na kolana) Ja ciebie kocham!...

Wierniewowa.

Ach, nie poniżaj się!... Czas już, iżbyś się

ubrać! | drzwi, Wierniew wstaje, z gabinetu wchodzi
Antoni | Jan chce się ubrać!

Antoni

Jan generał będzie Taszkaw, wszystko już
przygotowane. | wchodzi do gabinetu. Wierniew idzie z nim |

Wierniew. | me drzwiach. |

Żurija! Żurija!... | wychodzi | <

Scena 2^a

Wierniewowa | sama, siedzi samyślowa.

Wchodzi mały chłopiec, podaje jej list i wychodzi. |

Od kogoś to? | otwiera list i czyta | Tego

tylko brakowało! Siła miłosny. I od

kogoś? Nie młody człowiek, ma pryncem

złoty zong. Wstaje... Okazuje!...

Cóż ma czytać kobieta w takim wypad-
ku?... jakieś to głupie, okropnie głupie!...

3

Adeshać nam?... Nie, lepiej pokazać naszym
mężczyznom i poświęcić się razem... I nawet i to
rozrywka!... | wychodzi. Antoni wychodzi z
gabinetu i staje przy drzwiach. Wchodzi
Jusow, potem Bielogubow. |

Scena 3^{ia}.

Antoni, Jusow i Bielogubow.

Jusow. [z tektury]

Samodoluj - no, Antosiu! | Antoni wychodzi.
Jusow przegląda się w lustrze i poprawia
włosy. |

☉ Antoni. [we drzwiach.]

Proszę panie! | Jusow wychodzi do gabinetu |

Bielogubow. [wchodzi, wyjmując z kieszeni grzechy i cesa się.] Pan maresz-
nik już przyszedł?

Antoni

W tej chwili w gabinecie.

Bielogubow. | reclia |

A pan general jak tam dzisiaj?.. W jakim humorze?

Anton

Nie wiem. | wychodzi. | Bielogubow | stoi przy
stoliku przed lustrem. |

Jusow. | wychodzi z gabinetu,
ustrasza mierz poważył | A, jesteś przytu!

Bielogubow.

Do ustępu pana naczelnika!

Jusow. | przełazdajże jakieś
papiery | Hm... Chodzi no pan!

Bielogubow.

Co pan naczelnik rozkazuje?

Jusow.

Oto, widzi pan, wie to do domu i
prosepisz Tashnij. Pan general rozkazuje.

Bielogubow.

Mnie?.. Mnie pan general kazał przepisać?

Jusow. [zawa]

Aha... pan. Bielogubow, powiedział gene-
ral, ładnie pisze.

Bielogubow.

Jakże mi przyjemnie słyszeć!

Jusow.

Ale, słuchaj no pan: nie spieszyć się,
wcale się nie spieszyć. Czysta rzecz,
ichy było czyste, ładnie. Spójrz - no
pan do tego ten papier pójdzie!... He?...
Bielogubow.

Proszę pana naresztnika, rozumiesz to...
a jakie. Twój graficzny pięknie napisz.
Cóż nie przesiedzę!...

Jusow. [wzdycha]

Ach - cho - cho! Ach - cho - cho!

Bielogubow.

O nie nie dbam, panie naresztniku,
procy nie pójdziesz, wszystko zrobię, byłoby

tylko zwróćcie na mnie uwagę... To główne!...

Jusow. | tonem napomnienia |

Co to?... Lantę sobie z tego robisz?...

Bielogubow.

~~Kingdybyś się nie ośmielił, panie nauczelniku...~~

Jusow.

Zwróćcie na siebie uwagę!... Łatwo to powiedzieć!... A czegoś więcej pragnę moje uczelnik!... Co mi więcej do zezna potrzeba?

Bielogubow.

O, tak... tak, panie nauczelniku...

Jusow.

Zwrócili na ciebie uwagę, to tak samo, jak gdyby odrazu zrobili cię człowiekiem, - zjjesz, odłupasz; a nie zwrócili - czemu jesteś?...

Bielogubow.

O, co tu mówić nawet... panie nauczelniku!

7
Jusow.

Rohak, mędrny rohak!

Bielogubow.

Proszę pana mareselnika, ja ... ja się bardzo
stanam, bardzo...

Jusow. [patrzy na niego]

Hu! ... No, nieźle, nieźle...

Bielogubow.

Proszę pana mareselnika, ja nawet od
ust sobie odejmuję, byłoby miś za co
zawsze ubrać się przyzwyczaję. Przyzw-
icę ubrany mędrnik zawsze mnie być
na oczach m zwiarselników... Niech
pan mareselnik Taszkowie zwróci uwagę
na krój... [wykłada się przed Jusowem]

Jusow.

[ogłucha go i zarywa tabakę] Krój dobry,
wcale zgrabnie, wcale... Tylko panie-

taj - no pan, żebyś pisał ortograficznie...

Bielogubow.

O! co do ortografji, jakie naselniki, —
to ki epsko... Nawet - czy pan naselnik
da wiara? - nawet mnie samemu przybro!...

Jusow.

Wielka mi rzecz - ortografja!... Nie wszyscy
są do tego; przy wyćwiczeniu się i do tego!
Napisz pan sobie najprzód broujon, no i
poproś kogo, żeby poprawił, a potem z tego
pan przepisze. No, słyszysz pan co ja mówię?

Bielogubow.

A tak, jakie naselniki, mogę przepro-
zić, żeby kto poprawił, bo Ładów ciągle
się wyśmiewa.

Jusow.

Kto?

Bielogubow.

Ladaw, pranie nasze nibu.

Jusow. | surrow |

A on sam co za figura? ~~Hę?~~ On niema
prawa do imienia się z innymi!...

Bielogubow.

Musi przecie choć w ten sposób pokazać,
że rozumy!...

Jusow.

O fu!... Co jest Ladaw!...

Bielogubow.

Proszę pana nasze niko, ja nawet w żaden
sposób nie musiem powieścić jaki to
celowich!...

Jusow.

Mamurze!... Nędrota!... ~~prawa~~ | Tylko co
tam byłem... | wskazuje na gabinet | prau
generał wyraźnie powiedział | ciehu |

"nie wiem, co mam robić z siostrzeńcem! No,
wyprowadź prau z tego winossek!...

Bielogrubow.

A jakie to ma o sobie zdanie... fin, fin!...

Jusow.

Szata wysocko - ale gdzie upadnie?... Coś,
mógł mieć lepszego: mieszkał tu przecie,
miał wszystko. I coś prau myślisz? Może
czuł jakby wbieg cmośo za tyle latki? Aha,
zawar!... Niegrzeszności prawił, ucył
chciał wszystkich... A general chociaż
jest jego wujem, ale to figura, prauie,
figura... Któż by zresztą zgodził się to wszyst-
ko mieć?... No, i skończyło się na tem, że
miał pewnego pięknego porambu powiedzia -
no: a no, kochaneczku, spróbuj no żyć swoim
rozumem zadziwić rubli na miesiąc, może

ci to poskutkuje!

Bielogubow.

Oto do czego głupota doprowadza!... Idaj się
Borie drogi!.. takie szczegóły!... Co chwila
powinien był Panu Bogu dziękować!
Wszak prawda, panie na oselniku, powi-
nien był Bogu dziękować?

gusow.

← Ha!... ha!...

Bielogubow.

Sam od własnego szczegóła wiecha.
Czegoś chciał jeszcze? Ma rangę, ma
bliższego krewnego w osobie takiego cło-
wieka, całe utrzymanie saperskie;
gdyby zechciał z pewnością dostąpić i
dobrą posadę, i to nie byle jaką, a z dobre-
mi dochodami... Przecież pan generał
nie odmówiłby mu!

Jusow.

A no, wiesz pan!...

Bietogubow.

Co do mnie, panie marszałku, to zdaje mi się, że inny człowiek na jego miejscu, ale człowiek z niezmiernie czystymi buty panu generałowi, a tymczasem Ładów jeszcze go martwi.

Jusow.

A to wszystko proste durne i filozofowanie!...

Pycha, o co!

Bietogubow.

Jakie tam filozofowanie!... Czem my możemy filozofować?... Ja przynajmniej, panie marszałku, nigdy!...

Jusow.

Jeszcze pan miłoby przeszedł się wzdłuż drzew!...

70
Bielogubow.

Ja nigdy, prawie naczelniku, nigdy... do
to do niczego dobrego nie może doprowadzić...
ofierze nieposzyjemości..

Jusow.

Jakże nie miałbyś gadać!.. Musi prosić
pokazać, że był w uniwersytecie.

Bielogubow.

Jakże, proszę pana naczelniku, Rosyjskie
i nauki, jeśli nie rozumiany strach
wobec władzy?

Jusow.

Czego?

Bielogubow.

Strach, prawie naczelniku.

Jusow.

A, tak!...

Bielogubow.

Gdyby to tak, panie mareszalski, mnie ro-
biono mareszalskim stołu... Ach!

Jusow.

Just masz pan wiele niestety!...

Bietogubow.

Ja bo, panie mareszalski, głównie dla
tego, że... że... mam narzeczeństwo... Janna
i wykończona... Tylko bez posady nie
można... nie dadzą.

Jusow.

Skądże pan mi jej nie pokażesz?

Bietogubow.

O, panie mareszalski... za obowiązek
będę mówił... chociażby zaraz... jako
najbliższemu krewnemu...

Jusow.

A co do posady, powiem, powiem... Pomyśle-
my o tem.

Bielogubow.
Jaka prosba, panie naselisku wystar-
czyła by mi na całe życie... Głotówbyś
dać na to formalne zobowiązanie, bo
wyżej pójść mi mogą... Nie mam zdoł-
ności... [wchodzą Ladow]

Scena 4^a

Ci i Ladow.

Ladow.

~~Wuj~~ Wuj rajsty?
Jusow.

Rajsty. Ladow.

Jaka szkoda!... Potrzebuję go wielkie
konieczne.

Jusow.

Moim i przeskać... I pewnośniej pan general
nieś ważniejszemu sprawom rajsty,

anieli pan.

Fadlow.

A pan żąda wasz moje sprawy?

Jusow.

[patrzy na Fadlowa i śmieje się] Jakże tam
możesz pan mieć interesy!... Tak, ot, jakieś
drobnozaki!

Fadlow.

Z panem lepiej wcale nie mówić... Pan
zawsze napaścił się o niesprzeczność.

[odechł się i ziała na proscie sceny]

Jusow. [do Bielogubowa]

Staszek, co?

Bielogubow. [głośno]

Nie warto rozmawiać, panie mieszelniku!
Tylko naprośins pan mieszelnik będzie się
gniewał. Tegnam pana mieszelnika!

[wychodzi]

Scena 5^a

Fardow i Jusow.

Jusow. [n. s.]

Ha! ha! ha! Tyliśmy, tyli, no i chwala Bogu,
dosekalismy się! Alboży zaczęli nosy do
góry zadzierać!...

Fardow. [ogłozda się]

Co pan tam mrucaysz?

Jusow. [j. w.]

Robić, co nam każę - oho! tego nie lubię,
ale gadac, rozprawiać - wto nam graj...
Ba! Alboż to my możemy siedzieć w kance-
laryj?.. My wszyscy powinniśmy być minis-
trami!... Ha! eżi robie, omyliliśmy się,
wybaczecie panowie Taszkowie, nie mieli-
śmy pojęcia o wszystkich zdolnościach.
Ale my pragniemy was na ministrów,

wypróbowany niechybnie... Pocekaście tylko
trochę... o, jutro!

Ladaw (n. z.)

Katę!...

Jusow (j. w.)

Ach, mój Boże, mój Boże! Ani wstyd,
ani smutek!... Niejedem uia jeszcze uleko
na wzrach, a z ambicją wyjeżdża! Pito
ja!... Oho! nie rusz! (wychodzi Antoni)

Antoni (do Jusowa)

Do generała! (Jusow wychodzi)

Ladaw

Powiedz pani, że chciałbym już widzieć.

Antoni

Stechom prasa! (wychodzi)

Scena 6^a

Ladaw (sam)

Czego ten stary diabeł waresat? Czy um

co tego zrobitem? Uniwersyteckich - powia-
da - nie mogę. Albożem ja temu winien?...
No, i stw. tu, mające nad sobą takiego
zwierzchnika?... A możeż coś mi zrobi,
jeśli będę prowadził się dobrze? A ha,
jak tylko wakało się stworzyć mogą przebie-
myślenie o mnie zapomnieć! Po nich
wszystkiego można się spodziewać!
Wchodzi Wiernierowa

Scena 7^a

Ładaw i Wiernierowa (przebrana)

Wiernierowa

Jakże się mi eważ, panie Aleksandrze?

Ładaw

Dzień dobry, ciociusko! (satyrę już wzięła)

Powiem ciociusce nowinę!

Wiernierowa

Siądaj pan! Siądaj! Jakois to nowina?

Oto... cheć się ożenie!

Wierusiewowa.

Czy nie zaweresznie?

Ladow.

Ciożerko ~~kochem~~, jestem zakochany!... A co to za kobieta!... Doskonałość!

Wierusiewowa.

A czy... bogata?

Ladow.

O, nie!... Nie ma!

Wierusiewowa.

Leczekiż wżę żyć będziecie?

Ladow.

A głowa od czego?.. A rżee uo co? Czyż mam całe życie spędzić na cudzy rachunek?.. Ma się rozumieć, że nie jeden był by

14
z tego rado wolony. ^{gdyby mu} ~~leady~~ się tak staję, ale
ja nie mogę. Wuj radzi, aieby ^{najpierw} ~~z prędkością~~
zrobić pieniądze, bez względu na sposób tej
roboty, kupić dom, konie, a potem dopiero
zaprowadzić się i w żonę. Może się z nim zgo-
dzić? Czyż mam wytrzeć się szeregiem dla
tego tylko, że ona nie posiada pozycji...!!!

Wieni ewowa - Zamyślenia

Nie tylko bieda i ułda są przyczyną cierpień,
bogactwo czasem stobroć' dokuczał w sie.

Ładow.

Wszak pamięta ciocia nasze rozmowy z
wujem? Cokolwiek powiem, bywało, przećw-
ko kucharzom albo w ogóle przećw wszel-
kiej nieprawości, wuj miał zawsze jedną
tylko odpowiedź: spróbuj - no, porzyc trochę,
co innego zaśpiewasz! Oho! właśnie cheć

przeje, i to nie tylko sam, ale z intencją, dobrego,
pocharnia zang...

Wieniewowa - Wzdycha

Ładniejszą kobietą, która ^{ma} kuchnię przy
taliach, jak ty, pani Aleksandra.

Fradow. | caluje je wazke |

Ach, ciociu, jak ja będę pracował! Ciepło
wiecej, prawdopodobnie, i ostatecznie nie
będzie nigdy wymagać. A jeśli zdarzy się
czasem chwilowy niedostatek, to chyba Pół
prosi miłość dla mnie nie zdarzy się nawet
z odrobiną niezadowolenia. Ale, w każdym
razie, chociażby życie miało być gorzkie
jak piołun, nie poświęcę nawet miljono-
wej części tych przekonań, jakie zawdzię-
czam wykształceniu! 9. V.

Wiśniowa:

La ciebie, pranie Aleksandra, mozna

z kryje; ale i ona... kobieta. utwór, niedo-
widerona!.. Ona nie tak łatwo pogodzi
się z brakiem, z nieobstawkami. U nas
bardzo źle wychowują dziewczęta. Wy,
utwórki, wyobrażacie sobie, że my jesteśmy
aniołami, a wiemy, że my jesteśmy
gorsze, my jesteśmy gorsze od mężczyzn.
Jestem bardzo interesowane, bardziej
stronnie. Co robić! trzeba się przyznać:
my posiadamy daleko mniej poczucia
własności i surowej sprawiedliwości.
Ciem jestże oprócz tego gorszy, to bra-
kiem delikatności. Kobieta zawsze z dobe-
dnie się na wyświadczenia, wyrzuty, ^{których} ~~których~~
radko który ~~rozwinęły~~ mężczyzna
dobrze wychowawszy
sobie pozwoli.

Fadon.

To prawda. Ale ja sam sobie wychowam i
wykształcę Polę. ~~I nieci technicznie jeszcze,~~
~~z którego można wszystko zrobić....~~

~~Jeżak~~
Ale trzeba już jak najprędzej wyrwać z rodzi-
ny, dopóki jeszcze nie popsułi już tradycyj-
nem wychowaniem. ~~A~~ jak zrobię z niej
panię, we właściwym momencie tego wyra-
zu, wówczas będzie zapóźno!

Wieniewona.

Nie chce powziępienia i rozstrawiania
piana. Byłoby to nieszlachetnie z mej strony,
gdybym sam na wstępie zapłaty twoje
chciało ostrudzić. Tak, pozwól sercu bijać
swobodnie, dopóki jeszcze nie zlodowacia-
ło. Wierzę mi pan, że nikt ci tak serce
nie iżył serżem, jak ja.

Ładon.

16
Byłem zawsze tego pewien, cioteczko!

Wierniewowa.

Ale... niepokoi mnie tylko jedno: twoja
bezwzględność, panie Aleksandrze Cizgle
stwarzasz pan sobie wrogów.

Fiodor.

Wszystcy mi to mówią, że jestem bezwzględ-
ny, że na tem tracę bardzo wiele. Ale
czyż bezwzględność jest wadą? Czyż
lepiej obojętnie patrzeć na rozmaitych
panów Jusowów, Bielogubowów i na tyż-
same podłości, jakże się Cizgle widzi dookoła,
choćby się nawet widzieć nie chciało?
Od obojętności droga niedaleka do występ-
ku nawet. Jakiż niema wstępu do występ-
ku, powoli sam się może do niego zbli-
żyć.

Wierniewowa.

Bez względu na to nie narzynam wadoz, wiem
tylko z doświadczenia jakim jest ona ciz-
nem w iyein. Wiskiałam przykłady... kiedyś
może je pan poznał.

Ladaw.

No, a jak ciecia myśli: odmówi mi naj,
czy nie odmówi?... Chęć go prosić o podję-
cie pensji.... Teraz to byłoby mi bardzo
niechęć.

Wieruiewowa.

Nie wiem. Poproś pana.... | wchodzi Wieruiew
we fraku i w peruce, za nim idzie Jusow |

Scena 8^a

Ciz - Wieruiew i Jusow.

Wieruiew. | do Ladawa |

A, jak się ma!... | siada | Panier się
lewi... Do biura przychodzi rzadko.

Ladaw.

17
Niema nie do roboty. Procy nie draż.
Jusow.

Chato to u nas roboty!
Ludow.

Przepisywania? - Nie, co do tego - pokornie
dziękuję!... Chato masz pan urzędników
zdolniejszych odemnie.

Wieniew.

Ciegle jeszcze brzykasz, ~~mój drogi~~!... Ciegle
prawisz moralny!... Siadać, siadać, panie
Jusow! | do żony | Wyobraź sobie: wyklada
w kancelarii pisarzem zasady moral-
ności, a oni, naturalnie, nie nie rozu-
mieją, siedzą z otwartymi ustami i
wytwarzają ci oczyma! | do Ludowa |

~~Wszystko to godne i miłe~~ ~~mój drogi~~!
Ludow

Jakże mam miłość, kiedy na każdym

krótu widzę okazydliwość, szkaradziństwa?
Nie straciłem jeszcze wiary w ludzi i jestem
pokończony, że słowa moje na nich podpis-
ują!

Wieniew.

~~Stawiał już podziałki: stał się po prostu~~
~~wisłiem całej kancelarii~~ już dopięto
chyba, samemu tego celu, bo jak wchodzi
do biura wszyscy spoglądają na ciebie
z uśmiechem, który ci zasłony nie przysięga,
a jak wychodzisz - aż parskają śmiechem.

Justow.

Tak, tak!...

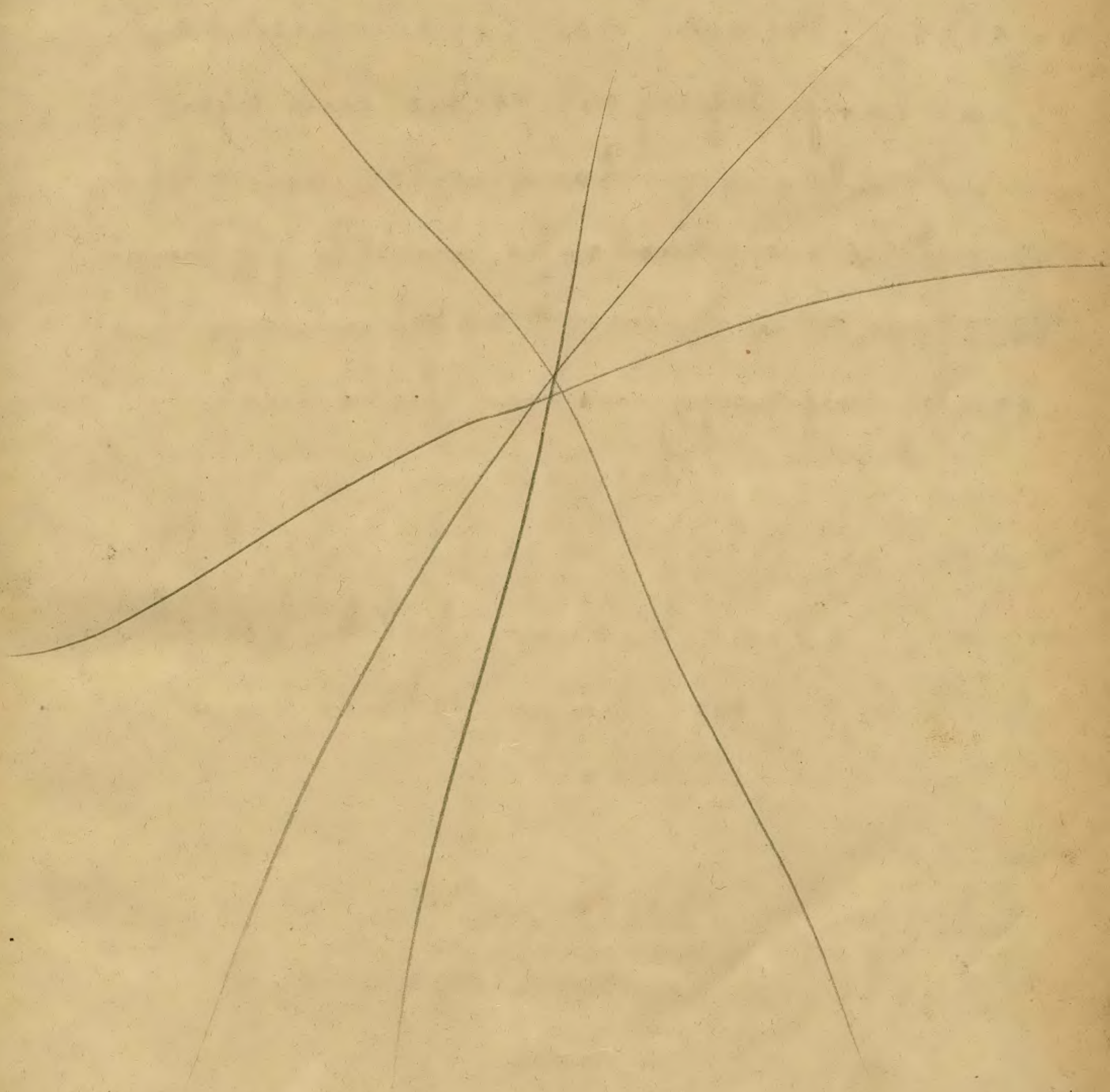
Ludow.

Chciałbym jednak wiedzieć, co jest śmie-
nego w tem co mówię?

Wieniew.

Wszystko, ~~co~~ ~~moje~~ przyjacieli. ~~Łacznajże~~

od złytniego, gwałtownego przynajmniej umie-
sienia, aż do dziecięcych, niepraktycznych
wniosków. ~~Wierniej~~ Wierniej mi, że brzydki pisarz
w kancelaryi lepiej od ciebie zna szyć;
wie on z własnego doświadczenia, że lepiej
być złytnym noszadnikiem, aniżeli głodnym
filozofem, a w dalszej konsekwencji twoje
moralizacje wychodzą mi z głupstwa.

Ladon.

A mnie się zdaje, że on to jedno tylko
wie, że bracie kubański daleko bardziej,
aniżeli być porządkiem estowickim.

Jusow.

Hm... hm....

Wierniej.

Głupie to! I zachwale, i głupie!

Ladon.

Proszę, wuj! W jakimże celu

98

uczu nas, w jakim celu zasłeszpiam
w nas takie poj^ęcia, których nie można
wypowiedzieć głośno, ażeby nas nie obwi-
niono o głupotę, albo o zachwalność!?

Wieruś.

Nie wiem, kto i czego was tam uczył.
Mnie się zdaje, że lepiej uczyć jak należy
proceować i jak stanowić starszych, aniżeli
jak pleść głupstwa.

Jusow.

O, tak, tak... Daleko lepiej!...

Ludow.

Niechże się stanie według woli waszej:
możę mi lecieć, ale rozstrzeć się z mojem
poskromianiem nie mogę; one są jedyną
moją pocięchą w życiu.

Wieruś.

Lapewne, na stojaki, podczas spożywa-

nia ciemnego chleba. Doskonala pociecha!...
I głodu wychwalać własną cnotę, a wymyś-
lać kolegom i zwierzechnikom za to, że umieli
sobie urządzać wygodne życie, że mają dosta-
tek, rozbitek i niezgody. Pięknie! Tutaj i
zawsze ~~moje~~ ^{moje} pomagac!...
Ladaw.

Ach, Boże!

Wierniewowa.

To okrutne!...

Wierniew.

A przeto, niech ci się nie zdaje, ażebyś
mówił coś nowego. Zawsze tak było i
zawsze tak będzie. Człowiek, który nie
umiał albo nie zdążył zrobić majątku,
zawsze będzie zazdrościł bogaczowi... To
już leży w naturze ludzkiej. Zazdrościnicy
wzrytko marują; nie chcą bogactwa, jestem

biedny, ale szlachetny!

Jusow.

Juwan Stotonsky!

Wieruiew.

Szlachetna bieda dobra tylko na scenie,
w teatrze. A spróbuj - no, bratku, zakosz-
tować jej w życiu. Nie tak to przyjemnie,
jak się nam zdaje. A może jeszcze i ożenisz
się. Coi wówczas będzie? Ciekawym, bardzo
nawet ciekawym!...

Ladow.

Tak... Właśnie chcesz się ożenić, i che-
tem otem ponownie z wujem.

Wieruiew.

J, prawdopodobnie, z miłości, z biedą
dziewczyną, a może i z głupizną, która o
życiu ma tyle pojęcia, ile ty sam.

Ladow.

Kresy wiśie - biedna!

Wierniew

Ślesnie!

Jusow.

Hm... rozumowanie niedry!

Fadaw.

Panie Jusow, proszę mnie nie obrażać.
Nie dalem praw do tego ani powodu, ani
prawa! I do ~~Wierniewa~~ Matienstwo, wuju,
ręcz poważno, a zędzę, że każdy tutaj
powinien iść za głosem własnego przekonania!

Wierniew

Któr ci przeszkadza? Ma się rozumieć,
kocham swoją narzeczoną?

Fadaw.

Naturalnie, kocham.

Wierniew

29
Czy dla niej przygotujesz? Ciem chce
ją w iym uszczęśliwić? Nie droż, cię głym
odmawianiem sobie wszystkiego? Mój
zdaniem, kto kocha kobietę, ten, że tak
powiem, drogę jej stara się wyprzeć
wszelkimi słodyczami.

Jusow.

Tak... tak!

Wiermiew

Lamiesz kapeluszy i rozmaitych mod-
nych strojów, które kobiety uwodzą za
konieczne, będziesz jej prawić kasania
wenoie. Ona, ma się rozumieć, przez
miłość wysłucha cię, a kapeluszy i nowych
strojów swoją drogą mieć nie będzie.

Wierusowa.

W wieku pana Aleksandra jeszcze
miłości się nie kupuje.

Wieniec

Zgadza się, zgadza się... Nie potrzebujesz
jeszcze kupować nitosów; ale wynagrodzić
za tę nitosę, odpłacić cenią za nią, każdy
jest obowiązany, a przeciwnym razie naj-
bardziej beziinteresowna nitosę ostygnie.
~~Łaźnię się wgniótłki, szarży na los...~~
Nie wiem, czy ci to zrobi przyjemność, jak
iowa co chwilę głosno będzie rozwołać
zale, że tylko przez brak doświadczenia
los swój złoczyła z losem niedzielnym Stowem,
jesteś obowiązany, stworzyć z regule kobie-
cie którą kochasz. A bez bogactwa, a
przynajmniej bez dobrobytu, kobieta, z reg-
ule nie pojmuje. Obejrzyj się dookoła
siebie: która rozumna panna nie szuka
wyjść z bogatego starego ^{choiby} albo potworka?

Która matka choćby na chwilę wahac się
będzie, czy w taki sposób wydać córkę za
mąż ~~nawet~~ wobec jej woli, uważając
ty córki za głupstwo, za dzieciństwo.
~~Która matka z góry wie~~ ^{ona o tym}, że córka
pozwie być jej za twórczynią. A
nawet ~~kiedy~~ własnego spokoju, który
posrebie takie coś ~~mają~~, mąż powinien
otwierać drogę materialnemu dostatkowi,
wówczas nawet ... nawet jeśli sama nie
jest zupełnie szczęśliwa, nie ma prawa
chorzyć się i rozwodzić! w umie
zieniu! Ktoś ~~wreszcie~~ ^{bo ktoś} wierzy kobiecie,
że jest nieszczęśliwa, jak się dowiedzieć, że
można wziąć ją biedną zupełnie i otworzyć
perspektywę? Spytaj się ciotki, czy mam

ślusowność?

Wieniewawa.

Stawałoby się z tak rozumne i przekonywające,
że mogę się całkowicie obejść bez twojej
zgody. | wychodzi |

Scena 9^a.

Ci i bez Wieniewawej.

Ladów.

Nie wszystkie kobiety są takie, jak je
muj przedstawia.

Wieniew.

Prawie wszystkie. Trafiają się wyjątki,
ale wzięty, ażebyś ty miomowicie
miał się stać posiadaczem takiego
wyjątku. W tym celu trzeba być nieco
dlużej, poszukiwać, a nie zakochiwać się
jak ty w pierwszej lepszej, jak z się spotka.

23.
Słuchaj! Chciałbym z tobą porozmawiać, jak krewny, bo mi
ciebie szkoda: umarujesz się. Powiedz mi,
~~co ty sam o sobie myślisz?~~ Jakże to ci się
przedstawia pójście z ręką bez żadnych
środków?

Ludow.

Będę pracować! ~~Mam nadzieję, że spokój~~
~~umierania zastąpi mi wszystkie dobre ziem~~
~~skie!~~...

Wiemiew.

Praca twoja nie wystarczy na utrzymanie
rodziny. Sępiej jakiej, intensywniejszej praca-
dy nie dostaniesz, dla tego, że drętki swemu
głupiemu charakterowi nie pozwalasz
względów żadnego zwierzeństwa. Ale
prędzej ubroisz każdego przeciwno sobie.
A spokój umierania, głodnego i obojętnego
nie unikniesz. O to ci radzę po raz
ostatni, ponieważ matka twoja prosiła

musie ażebyś się tego zaopiekował: utemperuj
~~macie~~ swój charakter, ponieważ jakies tam
niecoloroczne mrozunki, ~~ponie~~, bo one głupie,
~~zupelnie głupie, wejdź na uzgodnienie i~~
złw, jak złwiz wszyscy porozdhi ludzie,
to jest pato na życie i na uzgodnienie ze
strony praktycznej. W takim razie mogą
ci pomóc i radzić, i pieniędżni, i protekcyjo
warownie. Nie jesteś już dzieckiem... ba,
precies zabierasz się do żeniaczki!...

Londyn.

Nigdy!

Wien.

Jak to patetycznie - "nigdy!", ale jak to i
głupio jednocześnie!... Pamiętaj to szdze
jednak, że wkrótce pójdziesz po rozum do
głowy; ale pamiętaj - nie spóźnij się ~~prasa~~!...
Też wypadki niezłiwie się dla ciebie toczyły:

24
możesz mieć protekcję, a jak się spóźnisz,
może jej już nie być. Mówię to już nie jak
bratny, ale jako urzędnik.

Ladaw.

Nigdy, nigdy...

Wierniew.

He, więc rób sobie, ~~co~~ jak ci się podoba,
ale nie licz na moją pomoc. ~~Przyznam~~
~~ci się, że mnie samodzielną. Nie lubię i tego~~
~~rozumienia.~~

Ladaw.

~~Boże drogi!~~ Jamże znalazł w opinii
publicznej...

Wierniew.

Aha, my czekaj na niego, a długo będzie
czekał! ~~...~~ My nie posiadamy z góry
opinii publicznej, a w tem znaczeniu,
jak ty już rozumiesz, posiadać jej nie
możemy. Oto masz u nas opinię publiczną.

kogo nie schwytało na uszyłku - ten nie stodziej!...
A co to moje obchodnie społeczeństwo zbud
ciespicz swoje dochody, bylebyś przedstawiał
się przywoicie i prowadził dom, jak prowadzą
wszędzie pomyślni ludzie ~~ale~~, jeśli będziesz cho-
dził bez butów i szedł wszystkimi prawie
moraty, bądź pewny że cię nie będą przyjmowa-
wać w pomyślnych domach, a nawet cię
po prostu drzwiakiem. Wyzdawałem w małych
miastach gubernialnych: tam ludzie lepiej
się mają, aniżeli w stolicach, wiedząc ile
kto posiada gotówki, jakie ma dochody,
i czego żyje a więc łatwiej mogłaby się
wytworzyć opinia. Ale, ludzie są wszędzie
ludziemi. Tam przy mnie wymieniano
względnie, który mażę liczną rodzinę,
iż tylko z pensji, a całe miasto mówiło,
że on sam sobie był miodotygi... Tam całe

musiało zamuślać największego Tapanika
za to, że dał prowadzić otwarty i dwa
nasz mitykier wydawał wieczny.

Fadaw.

Niepodobna!....

do Wienniew.

Obejrzyj się nieco w zyciu dokola siebie, to
się o tem przekonasz. Chodźmy Jusow!

Wskazuje

Fadaw.

Wuj!

Wienniew.

No?...

Fadaw.

Otrzymuje bardzo małą pensję... nie
wystarcza mi na utrzymanie. Teraz
właśnie wakuje posada... proszę wuja
o nią...

Wienniew.

Hm... Na tę posadę potrzebuje nie zowa-
tego, ale zdolnego urzędnika. Nie mogę...

mówię ci to szczerze, - nie mogę dać ci
większej pensji: po pierwsze, nie zastępuję
na nic, a powtóre - jesteś moim krewnym,
mówiłam by mi to w strasność jakiegś.

Londan.

He, trudno, skoro nie można. Będzie i z
tego, co mam.

Wieniew.

Ole, ale... ale co jeszcze miałem ci powie-
dzieć ~~i to raz na zawsze~~: twoje rozprawy
wcale mi się nie podobają, widać wypra-
wie ostre i ~~niegrzeczne~~, zdradających
w tobie brak należytego uszanowania.

Nie sądzę jednak, ażebyś zdania twoje
mógł w obwiniając - zbyt wiele dla
cibie naszytu, - mówiam je po prostu
głupie. I dla tego wszystkie nasze stosunki,
z wyjątkiem służbowych, moim zdaniem na

stanowczo zerwane.

Ludow.

W takim razie wolę porzucić się do innego
rozgłosu.

Wicemin

Bądź Tuskow. | wychodzi |

Scena 10.^a

Ludow i Jusow.

Jusow. | Wchodzi z osem Ludowem |

Ha, ha, ha, ha!...

Ludow.

I czegoś się pan śmiejesz?

Jusow.

Ha, ha, ha! Jakżeś się nie śmiesz? I kimie
to pan wdałeś się w spony? Ha, ha! Do
czegoś to podobne?

Ludow.

Cóż w tem śmieszego?

Jusow.

No i cóż?... Wuj głupszy od pana? A,

głupszy?... Nie tak dobrze zrozumieć jak pan
dobrośniej?... Ależ z tego nawet dzieci by
się śmiały!... W taki sposób gotów pan jeszcze
kiedyś nam powiedzieć tak, że popełniamy chyba...?
Ludow.

Pan tego nie rozumie!...

Jusow.

Bo, żeby przynajmniej było coś do rozumi-
nienia!... Chociaż typizę ludzi sprawować
pan tutaj, wszyscy pomarliby ze śmiechu,
patrzcie na pana. Tego człowieka powinien-
byś pan słuchać z otwartą głową, a żeby
nie stracić ani jednego słowa, a wszystko
co powie powinienbyś pan na nosie sobie
zabierać, a pan się spiera!... Ależ to
konecja, jak Boga bocham, konecja...
ha, ha, ha... Al. i dostało się panu porządnie...
he, he, he... ale za mało, jeszcze za mało...

27

Gdybym był na jego miejscu.. [spogląda
2 góry i ostro na Lardowa i wychodzi do gabinetu]

Scena 11a

Lardow [sam] głupiec!

[p.c.] Nie wiem, wam, nigdy nie uwierzę,
ażebym człowiek wykształcony przez,
tylko przez, nie mógł zapewnić bytu
sobie i rodzinie! Gadajcie, gadajcie
sobie co chcecie, a ja, poniosę wszystko,
osiemę się i będę sergiliwy! [wychodzi
Lardow potem Wierniew i Jusow wychodzą z
gabinetu.]

Scena 12.

W. G.

Jusow i Wierniew

c

Wierniew

A kim to on chce się żenić?

Jusow

Z panną Trukuskinówną... Jest to córka

widowały po aserone kolegjalnym.

Wierniew

Luas, ję?

Jusow.

Trochę... Mzia nieboszyka smalem.. Biełogubow chce się zenić z drugą córką.

Wierniew

No, Biełogubow - co innego!.. W krainie nasie, panie Jusow, postaraj się z nią zohaczyć... Wytlómacz - że jej, żeby nie gubiła swojej córki, żeby nie wydrabiała jej z tego wartogłowa!... | kinia głowę i wychodzi |

Scena 13^a

6

Jusow. | sam |

Co to za czasy dziwne, co za czasy!.. Co się teraz dzieje no, świecie, ocam własnym wierzyć się nie chce!.. Jak tu żyć w takich warunkach?.. Mały zaczęli rozprawiać!..

Jito rozprawia? Jito się spiera? Jito?...
 O! marosie!... Dmuchugę no, to | dmucha
ma dłoń jak gołyby z niej co zdmuchiwat | fu!
 i mi kło, posepachło!... Ale w dodatku, z
 kim się spiera? z kim o smicha się spie-
 rać? Z genjusem! O!... General Wier-
 niew to genjusz... Napoleon! Młody
 ogromny, nie dający się zmieszyć, hystro-
 nadzwyczajna, a co za śmiałość w dria-
 tanii, co za śmiałość!... Jednego mu tylko
 brak: z prawem nie bardzo obczuany...
 no, z innego ministerjum. Bo, ha! gdy
 by to general, przy tym rozumie i talentach,
 jakie posłucha, miał prawo i cały porzą-
 dek tak, jak jego poprosednik, ale to byłoby
 coś fenomenalnego, coś trudnego nawet
 do pojęcia!... Wtedy - koniec, basta... nie

byłoby nawet o esem mówić... Ho, ho!

Wówczas, ciekaw się go i jarda za nim...

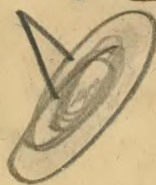
O! wprost, chwyta go za rękę i jarda!

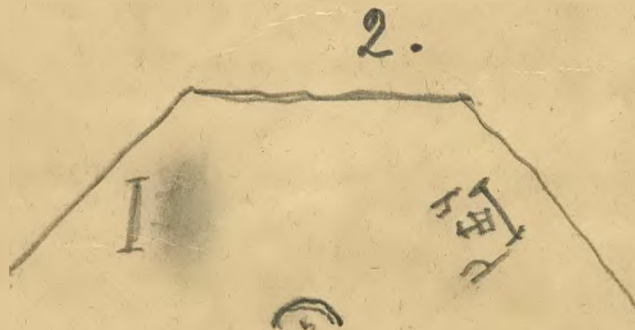
I rangi, i ordery, i wszystkie nagrody,

gratyfikacje, folwarski, domy, całe wie

w mniej zastraszonych guberniach...

Ai temu zabrakło! I wychodzi!

2.
 Tasłowa sparda.

Akt 2ⁱ.

| Pokój w domu kukuszkinawej: masywny szafownik,
umeblowany drzwi ubogiego. W głębi drzwi: i lewej
strony drzwi. |

Scena 1^a.

Fulcia, Joha | stoją przed lustrem | i Jörin
| ze szczotką i miotłą w ręku |

Jörin.

No, naneszcie moje panienki gotowe.
Niechby chociaż raz w kawalerowie przyję-
dzieli, jak na wystawę... Pierwszy gatunek!
Ho, ho, już my się popisujemy - aż w nosie
zaknęci. E, co tu gadacie, generatorowi
samemu; to nie wstyd byłoby pokazać!

Joha.

No, Fulcia, na więcej! Siadajmy!
Mama raz w przyjdzie na przegląd. Musi
przebiec swój towar obejrzeć!...

Jörin.

burz i ciecia | Choć jak ~~patn~~ - wszystko w porzą-
dku, wszystko na miejscu, tu przypięte - tam
przypięte, ale zgrabnie i ładnie...

Julcia.

Mama to taki rewiżer, że coś zawsze znajdzie.

zinnchaję

Jońia | staje pośredku pokojni

Oj prawda, prawda! Starsza pani to
nawet pani enkom oddychać nie pozwala,
jak by się chciało... Mustruje, mustruje,
jak żołnierzy jakich niby. Prosto, równo!
A co ze mną wyprawia! A nie tak, a tak.
a ile - toż przekłętoż czystością już mi życie
zatrutą! | zinnchaję burz i ciecia

Julcia.

Pola, powiedz - no mi, czy ci się podoba
twój pan Aleksander?

Pola.

Ach, bardzo!.. A tobie twój Bietogubow?..

Julcia.

Nie, dach straszny!

Jola.

To dlocegożi mamie nie powiesz?

Julcia.

Aha, zaraz!... Zochowaj Boże! Nie wiem jak się cię, że choć za niego wyjdę, bo inaczey nigdybyś się chyba z domu nie wyrwała!

Jola.

Masz rację!... Gdybyś nie znała pana Aleksandra, zdaje mi się, że szukałabyś się na czyjeś pióro, lepsze, byłoby się stąd uwolnić... (śmiej się)

Julcia. (wzięła się pod krawiec)

Oh, mężki to prawdziwe mężki... O to świętą prawdę panienska powiedziała.

Jola.

Te panny jak mają za męża wychodzić

ptaczę i rozpaczę: bo im iśal z domem się
roztawać!... Kżdy kżcik optacz. Ale my?
[wzrusza ramionami] Niechby nas nawet za
dieszęte morze wypiereli... Wielka rzecz!...
Jawiem. [zinię się]

Józia.

Niechno - bym tylko tutaj nie wytracił dopiero
bytu bytu! A kto będzie właził pod kama-
kę?... [burza śmiechu]

Juleia.

Tyś niezgłębiona, Pola!... Wszystko cię śmiechy...
A ja, widział na sercu twoim nam rozmyśleć.
Wydaje się, że to jeszcze nie sztuka - to to umie-
my. Ale trzeba o tem pomyśleć, co to będzie
pośniej.

Pola.

O esenise tu myśleć?... I pewnośniej gorzej
nie będzie, jak w domu.

Julcia.

Nie gorzej!... to jeszcze za mało. Trzeba, żeby było lepiej. Jeśli już wychodzić za męża, to przynajmniej, żeby być domem, praniem jak się należy.

Joła.

Byłoby to bardzo dobre - i jak jeszcze, ale jakie to zrobić? Ty, Julciu, masz rozum: namów więc!

Julcia.

Trzeba, widzisz, uważać z rozmową, co kto już ma i czego się spodziewa. Jeśli teraz niema, to czy niema na co jakich widoków? Teraz to z rozmową można miarkować, kto co wart! Powiedz mi, co twój Ładów mówi, jak zostajećie sam na sam?

Joła.

Ah! moja droga, chociażbyś mi głowę

niektó to nie wiem... Nie a nie nie rozumiem,
co on mówi. Też mnie mnie są rękę mowu,
bardzo mowu i dopiero teraz na mówię...
Idź się, że chce mnie czegoś tam uszyje.

Fulcia

Czegoś?

Pola.

Nie wiem. Coś bardzo mądrego... Jaese-
bajno, może sobie przypomnę; żebyś się
tylko nie rozsumiał... takie to jakieś
dziwne... Czekaj, czekaj, przypomniałam
sobie... [proszę się nie mylić ładowa] „Jakie
jest postępowanie kobiety w społeczeństwie?”
Mówił jeszcze o jakichś cnotach społecz-
nych... Doprawdy, nie pamiętam dobrze...
Przecież myślimy się tego nie uszyły?

Fulcia

Naturalnie, że nie!... Dobry sobie!...

Pola.

On pewno o tem wszystkiem wyszytał w
tych książkach, których nam nawet do
ręk brać nie pozwalali... Pamiętasz —
na pensji? To też myśmy nie nie czytali.

Julcia.

Miałabym też czego śatować!... I bez
ksiżiek mudy śmiertelne!... Gdyby na
spacer albo do teatru — to co innego!
Ale — czytać!... fchi!...

Joha.

Oj, to prawda.

Julcia.

Wiesz, Joha, że twój mąż daje nadzięć,
mąż.... Mój nie taki!... o, nie! —

Joha.

A jaki? —

Julcia.

Mój Biełogubow, chociaż trochę śmieszny,
ale jako mąż zapowiada się dobrze, [£]...

bardzo dobre! „Panno Juljo - powiada -
niech mnie poni pokocha. Teraz jeszcze
znieć się nie mogę, ale jak mi dadzą
posadę mieszniaka stolu, natychmiast
się ożenię. „Ma się rozumieć, że zapytałam
go się, co to jest taki mieszniak stolu, a on
powiada, że to jest „pierwszy gortunek”.

„Ja - powiada - chociaż nie jestem młody,
ale mam dość do czynienia z kupcami:
będę więc, powiada, znosił pranie z miasta
jedwabne materje i rozmaite rzeczy”.

Dotąd bardzo pięknie niech znosi. ~~Nad~~
~~czem mam więc sobie głowę łamać,~~
na takiego troszka wyjść, kiedy lepszego
nie ma.

Pala

A mój pewno kupiec nie zna... Nie mi
o tem nie mówił. A, jak on nie mi nie

będzie musiał?

Julia.

Nie, i twój musi mieć znajomości, stosunki. Isceier i on jest wszędzie, a wszędzie komu czegoś, co komu potrzeba. Isceierionaty, dostaje rozmaite materje, a kowales - sukno, bosty; kto ma konie, daje mu owies, siano, a często wprost pieniądze. Ostatni raz Bielogubow miał nową kamizelkę... More sama zjechała, taka pstra jakas, weale ładna. Otar kamizelkę tę jakis kupiec mu darował. Sam mi to mówił.

Tola.

Muszę się jednak zapytać, czy Tardow ma takich kupców. wchodzi Kukuszek nowa

Scena 2^a.

Julcia, Pola, Józia i Kukuszkina.

Kukuszkina.

Jakże nie miałabym się pochwalić?...
Co za czystość, jaki porządek... Ho, ho!
W moim domu inaczej nigdy nie było
i nie będzie! | ziada | A to co? | wskazuje
stwiercej na podłogę pod kanapą

Józia

Porządek panie, inne ludzkie siły nie
wystarczą... Już mi coś w korytarzu peblo.

Kukuszkina.

Czegoś głębiej rozpuścisz, ty, ty!... Za to dosta-
jesz się nigdzie, rozumiesz?... W moim
domu musi być czysto i porządkowo, roz-
umiesz?... | Józia zminiatur pod kanapą i
wychodzi | Julcia! | Julcia wstaje | Chęć się
z panną rozmówić. —

Julcia
Stucham, mam?

Kukuszkina

Wiesz panno, że ja ani w kieszeni, ani
w perspektywie nawet nie mam.

Julcia

Wiem, mam.

Kukuszkina

Czas już to ci powiedzieć, moja panno!
Dochodów nie mam żadnych znikąd,
cały mój majątek - to emerytura.
No, muszę więc dobrze głowę pokrocić,
żeby zwiznać koniec z koncem. We
wszystkiem ograniczam się, wszystkie-
go sobie odmawiam. Kręczę się jak
złodziej na jarmarku, a przecie nie
jestem jeszcze tak stara, żebyś nie
mogła się podobać. Rozumiesz panno

to wszystko czy nie?

Julcia.

Rozumiem.

Inkwizycyjna.

Sprawiam wam modne suknie i rozmaite historie, a dla siebie przerwabiam i farbuję starym. Może wam się zdaje, że stary was dla waszej własnej przyjemności, żebyście się miały czem popisać i pochwalić!... No, to grubo się mylicie!... Wszystko to robię dla tego, żeby was za mąż powydawać. Według zwyczajów mogłabym was tylko pokazywać w perkalikach i dreliakach. Jeśli nie chcecie prania, czy nie musicie znaleźć sobie kawalera, pamiętaj, że przyjdzie do tego, jak umie tu żyć widzieć!... Nie mam zamiaru zniszczyć się dla was do reszty!

Pola.

Proszę mamę, myśnij to już dawno słysza-
ty. Niech mama powie o co idzie?...

Truskoszkina.

A ty miler! Nie do ciebie mówię. Za-
glupotę Pan Bóg dał ci rozgłębienie, więc
miler! Gdyby nie ten oświaty Lądow
całe życie musiałabyś biegać klepać,
outkę iwać aż do śmierci. Ktoś rozum-
ny chciałby wziąć cię, kto?...
A co tyś komu potrzebna? A Julia
ma rozum, musi własnym rozumem
zapewnić sobie przyszłość i rozgłębienie.
[do Julii] Niech-że mi więc prama nacy
powie gdzie, czy z twego Bielogubowa
będzie chleb czy nie?

Julia

Proszę mamę... ja nie wiem...

Kubuszkinaowa.

A ktôż ma wiedzieć?.. Wiesz pramie bardzo
dobrze, że nieznajomych młodych ludzi nie
wpuszczam. Przyjmiję tylko kawalerów,
którzy są lub mogą być naszczepnieni
moich córki. Jak choć trochę ma sakvoj
na przyszłego męża — i owszem, proszę, drzwi
stoją otworem, a jeśli zechce kęś się ogou-
biem — proszę te same drzwi wyproszyć.
Takich mi wcale nie potrzeba. Ja muszę
dbać nie tylko o waszą, ale i o swoją
własną reputację!

Julia

Cóż mamuś sobie, proszę mamuś?...

Kubuszkinaowa.

Sobie to, co chcesz. Zapamiętajcie
sobie to jednak, że nie wolno wam rostać
na kocu. Nie majądźcie sobie mężów —

wyrmuez was do kuchni.

Julcia.

Ja wszystko robiłam, co mama kazała.

Truskuszkina.

Cóś jeszcze robiła?.. Może racysz powie-
dzieć... Stucham.

Julcia.

Kiedy przyszedł do nas drugi raz....
Pamięta mama, to było wtedy kiedy to
mama gwałtem go sprawdziła... Oż, jak
mama kazała, zaczęłam strzelać
osami.

Truskuszkina.

Dobrze. A on co?

Julcia.

On tak jakos' dziwne ściągał noża
i oblizywał się. Lida je mi się, że on taki
głupi, że nie rozumiał. Teraz nawet
nieświeżożej od niego mniejsz.

się znaleźć w twoim argytmie.

Truskówna.

Daj mi tam świąty spokój ze swojemi naukami!..
Nie znam się na tem. To zauważyłam tylko,
że mam szemrańców dla starszych i posiada
taki jakiś przyjemny sposób przyskiwa-
nia sobie zwierzęcińców. Dawnoś to,
że rajś może dla tego daleko i wysoko.
To jedno zauważyłam odrazu!..

Julcia.

Trudno przyszedł do nas po raz trzeci....
pamięta mama... w piątek... czytałam
mi wiersze, a potem jeden na pamięć
mówił. Lubię mi się, że takie nie
nie rozumiał. A kiedy ewangelja raz
przyszedł wspaniałam mi mały katechizm,
ni by liżek...

Truskówna.

No, no... a on?

Julcia

On posypał i powiedział tylko: „Zerze
moje nogi się w inną stronę nie zwró-
cało, ale zawsze było, jest i będzie.” Polu
żniwie się głosi!

Kubuszkina

Źgrozi Poli; do Julci! Co dalej?

Julcia

Powiadają: „Jark tylko otrzymam posadę
mieszkającą stołu, w tych miast będzie
ze mną prosić mamę prami, żeby mi
pienię oddała.”

Kubuszkina

A tę posadę prędko dostanie?

Julcia

Mówił, że już niedługo.

Kubuszkina

No, ~~chodź~~ Julciu, pocałuj mnie!

leciujcie je! Oho panny zamężniejsze to rzecz naj-
większa. Trzymasz to dopiero półmiej. Trzeci
jestem małżoż, i to małżoż prawdziwy, bo ostroż,
surowoż, ~~wieściem~~, ale z narzeczonymi powa-
ham robić co ci się tylko podoba, na wszystko
patrz przez spory, miłość, a z obecnym - oho,
dudki, nie pozwalam, nie!... No, idź Julia
już, idź, usiądź na swoim miejscu Julia
siada! A jak powychodzicie za mąż moje
panny, oho moja rada: uziom ani chwili
spokoju nie dawać, ciągle pić, wać ich,
ciągle, żeby wydobywali pieniądze... Ckie
zrobicie tego, zleniwięz tak, że tylko pla-
bać będziecie od rana do nocy. Wiele,
wiele jeszcze mielibym wam do powiedze-
nia, ale jesteście jeszcze pannami, wszystkie-
go więc nie rozumiałybyście nawet... Jak
by się co zdarzyło, przychodzić wprost do

38

mnie: zawsze mam nadzieję pomocy. Wszystkie
środki i sposoby znam dobrze, a poradzić
umiem nawet niecał lepiej od doktora.

Pola.

Mamo, ktoś przyjechał.

Julcia [wygląda przez okno]

Bielogubow z jakimś strażnikiem.

Kukuskinowa.

Na miejsce, na miejsce!.. Julcia...

[Jusow i Bielogubow wchodzi]

Scena 3.^{ia}

Kukuskinowa, Julcia, Pola, Jusow i

Bielogubow.

Bielogubow. [do Kukuskinowej]

Moje najniższe uszanowanie! [do Julci

i Poli] Dzień dobry panowie! [wskazując

na Jusowa] O to pan mareszlik przyszedł

poznać... Pan radca Jusow, mój maresz-
lik i dobroczyńca... [do Kukuskinowej]

Proszę pani, zawsze to lepiej, kiedy zwierzechnik...
Trukuszkina

Niech panowie będą łaskawi... Proszę, proszę...
Tobornie proszę zająć miejsce... Jeżeli ziada
Mam honor przedstawić panu radcy: dwie
moje córki, Julia i Pola. Ach, dzieci, zupeł-
nie dzieci, powiadam panu radcy, o niczem
pojęciu nie mają; powinny by jeszcze białkami
się bawić, a nie za męża wychodzić. Już mi
się z nimi rozstawać, ale co robić? Takiego
towaru w domu nie utrzymasz!...

Jeżeli.

A, tak, tak... już to takie prawo losów,
kto żyć musi! Co los od wicków nakreślił,
tego człowiek zmienić nie może!...

Trukuszkina.

Powiem panu radcy wprost, że wychowa-
łam je surowo, zdaleka od wszystkiego.

34
Pieniądzy w posagu wiele nie dostanę, ale
za ich moralnośc meżowie będą mi wdzię-
czni. Subie dzieci, prawie nadeo, ale ostro
i nieniu, zawsze ostro. [ostro] Pola, zarządź
herbatę!...

Pola. [wchodzi]

Katychiniast, mamo! [wychodzi]

Jusow.

Ja sam jestem ostro! [ostro] Bielogubow!

Bielogubow.

Co pan masełnik rozkazuje?

Jusow.

Jestem ostro, co?

Bielogubow.

Ostro, prawie masełniku, a jakie!... [do Julei]

A ja mam znów nowy kamień selki! O,
niech panu zobaczyć.

Juleia.

Kawoko Taidna. Ten sam kupiec dawno-

wał już pram?

Bielogubow.

Nie, inny. Ten ma lepszą fabrykę.

Julcia.

Chodźmy do tamtego pokoju. Pokażę
pram co teraz robię. [wychodzi]

Scena II^a

Jusow i Kuruszkina.

↑

Kuruszkina.

Ach, jak oni się bochają! Doprawdy,
aż miło patrzeć. Tani Bielogubowowi
brak tylko jeszcze jednej rzeczy - posady.
Powinno, że teraz jeszcze nie może zapew-
nić sobie zupełnego szczęścia. Gdyby,
powinno, dali mu posadę na szlacheckim
dopiero wówczas mógłby sobie utrzymać.
A szkoda, panie mój... Bardzo dobry
człowiek, a jak zabochany...

Jusow [wchodzi]

Powoli, proszę panu, powoli....

Truknosz kinowa.

Pani radcy jednak z pewnością wiado-
mo, czy on tę poradę pogłębko otrzyma?

No to nawet zależy od pana radcy.

Występuje za niego z prośbą. Wstaje i klamie
się Nie powinien pan prośby mojej odru-
cać; jestem matką, ciałem matką, idzie
mi o szczęście moich dzieci, moich
pisklusz....

Jusow Poważnie nadgry

Wkrótce, wkrótce... Chwilem już o nim
naszemu generałowi, a generał słucha
mnie we wszystkim: powiem, święte.

Tak, tak... damy mu poradę marszałkowską
stać. Jeśli ja zechcę, będzie marszałkiem
stać, nie zechcę - nie będzie marszałkiem
stać... He, he, he... będzie, będzie!... Et

gdzie trzymam generała / pokazuje rękę, którą
składa i trzyma /.

Kukułszkinowa.

Trzymam się nawet parę razy, że nie
lubię kawalerów.... Coś oni robią?... O! popro-
stu ziemię obciążają!

Jusow - / poważnie /

Cigłarem ziemi są, cigłarem...

Kukułszkinowa.

Tak, tak... Nawet niech pieszczę wpusz-
czać do domu kawalera, zresztą przecież kto
ma córki albo młodą żonę. I to go tam
wie, co zamysla?... Mojem zdaniem, mło-
dziej trzeba ziemi jak najwesościej, potem
zami będą drękoować, bo to przecie głupie
jeszcze, własnej korzyści nie rozumie....

Jusow.

Tak... Wszystko przez lekkomyślność i pychę

~~Proszę iść - to moje berbozine pochtania.~~
Kubuszkina

Kubuszek nie może zaprowadzić gospodarstwa, o dom nie dba, chodzi po restauracjach, traktamentach...

Jusow.

No, proszę i my chodźmy... odpocznij po pracy...

Kubuszkina

Ach, jakie nuda, ogromna nuda!...
Jan pójdzie wóczas, kiedy ja za-
raz, kiedy zechcę wrócić, obawiam się
nie; ale za swoje własne pieniądze do
restauracji jak nuda już nie pójdzie.

Jusow.

A ma się rozumieć, nie pójdę, nigdy
nie bywałem nawet...

Kubuszkina

Albo i tak jak nuda wóczas taki
myślisz: nuda - kawaleria interesant

na co's tam zaprosi do restauracji, postawi
nam obiad, wino - no, i koniec na tem.

Pieniędzy wypłacasz dużo, a korzyści niema
na grosz. A żonaty moje wprost powie-
dzieć: na co mi twoje obiady, pójdź sobie
do domu zjem obiad z żoną, we własnym
kuchnie, pod swoim dachem, cicho, spokoj-
nie, a ty, bratku, chcesz być widzieliem,
no to daj gotówce. I pieniądze do domu
przyniesie. W ten sposób odraza nas dowie-
dzieć: nie upije się i będzie miał pieni-
żki.... Ale jak pan radzi już żonaty?

fusow.

Ostędnasty trzeci rosek...

Kubusik nowa.

Nigdybyś nie powiedział!... A tak pan
młodo jeszcze wygląda!...

fusow.

42

Typie regularne, to gwarant... Wczoraj braki
kwarantemu sobie postawić...

Inkuszkinowa.

Zdrowemu wszystko na zdrowie, szczególnie
niej gdy dusza spokojna, gdy jest dosta-
tek, był zadowolony....

Jusow.

Hm... Pamiem pami jakie to bywają losy
człowieka... O - z urody do pięknosci.
Mnie, jak mnie tu pami widzi - dawno
to już było - przyprowadzili do biura
w jakimś droższym kubańskim...
Tyle minister, iem czytał i pisał....
Dobrze się biali tylko ludzie starsi,
powarui, wtenczas nie golili się tak
często, no, a to dodaje powagi. Taki
strach mnie ogarnął, iem słowa jednego
nie mógł wymówić, ani wcz... Le dwa

lata wzywali mnie do postępu rozmaitych:
i po wielką chodźtem, i po pierogi, i po kwas...
bo i to bywało potrzebne, jak się który ten-
tego... a sieknielem nie przy stole i nie na
kosciele, ~~ale~~ przy oknie na starych papierach,
a pióro macesalem nie w kalamarze, ~~ale~~ a
w starym stoliku od pomady... A przecież
wykierowałem się na celowiecko!... Ma
się rozumieć, wszystko to nie w mojej
mocy, wszystko to płynie z góry... Tam
to już wiolać było powiedziane, że miałem
zostać celowiekiem i zajmować ważne
stanowisko. I nieraz myślałem sobie
z żoną: za co ten Bóg dobry tak na nas
Taszkaw?... No, to los... fortuna... ~~i oto~~
~~trzeba namu dobrze robić, pomagac~~
~~potrzebujećmy~~. Tak, tak... mam teraz

43

toż domki, chociaż nieco daleko, na ubo-
cen, ale to mi nie nie szkodzi, nawet
lepiej... Trzymam sobie czerwoną konikow...
A że dalej - to i lepiej: i ziemi więcej, i
hłodu mniej, a głównie mniej gadań-
my, szkodliwych ludzkich.

Trukowski nowa.

A ma się rozumieć. Jazgródek pewno
pan radca ma przy domkach?
Jusow.

A mam, mam. W lecie chłodek i
odpoczynek dla spoczwanych ciał-
ków. Ale żebyśmy miał się pyszenie
zarać, żebyśmy byli dumny... a! broni
Boże!... Duma zaślepia... Chłop nie
chłop, z bratnią obchodzą się jak z
bratem... wszystko mi jedno, bliźni,
i to mi wystarczy... Ale na strzbie-

nie można.... Strzególniej tych terrorniejszych
nie lubię, tych niesomych. O, dla tych jestem
ostry, bardzo ostry! Landto wiele myślał.
A tym poszedł, że niby to niesomy; gwiardy
moje slicze, nie wierzę, nie. Tuam ich,
wiedziałem: nie lepsi od nas gorszych, a
nawet nie mniej tak gorliwie pełnić
obowiązków. Już to moja zasada: na wszel-
kie sposoby dusić ich dla dobra naszego...
tak!... bo oni tylko szkoda!... O, jakoś do
zwykłych ludzi serce łagwie łatwiej. Tenar-
zdawa się temu i oweemu wypadkowi, nieszczę-
ście... chociażby na przykład, wypędzić
chłopa ze szkoły powiatowej, albo niższych
klas seminarjum za coś tam, no, i niech
pani powie, jakże go tu nie przysięść, nie
zaopiekować się nim? I tak los obrzucił
się z nim okrutnie, pozbawił go wszystkiego.

44
A z takich to i wychodzą dopiero prawdzi-
wi ludzie, pojętniejsi, łagodni, pokorni
~~I obowiązku chorościjanina wypisawa-~~
~~dzi takiego z niechęci, zobacz go cał-~~
~~wiekim, bądź pewnym, że całe życie~~
~~będzie ci wdzięczny: i prosi, żeby um-~~
~~oję zastępieć na ślubie, i na choroście~~
~~go poprosi... Ale, i dobrze, a w przyszłości~~
~~na grochu... Ot, Bielogubaw chociaż~~
dobrze pisać nie umie, a ja go lubię jak
zyna: on ma serce i pokorny, a to głów-
ne. Ale, przynajmniej się panu umozę, że
ten drugi... on także mój podwładny...
Choć więc go znać dobrze....

Kubuszkina.

Więc ten drugi?

Jusow. [powścią, tajemniczo]

Wzrostliwej wartości!...

Kubuszkina.

Dla czego? Nie piję, pieniędzy nie trawię,
tępię; pracuję...

Jusow.

Tak, tak, ale... zajmuję tabakę | wziętą z
wartości!

Kubuszkina.

Ole dla czego, panie radco, dla czego?
Niech mi pan to wytłómaczy, przecież
ja jestem matką?

Jusow.

A oho, widzi pan, powinniśmy, że makrew-
nego, takiego człowieka jak generał
Wieruiew...

Kubuszkina.

Wieru.

Jusow.

Także figurę... o! już można powiedzieć:
figura!

Kubuszkówna.

Wiem.

Jusow.

A on wykazuje zupełny brak szczerunku!

Kubuszkówna.

Wiem, wiem.

Jusow.

Grobjani dla zwierzęcych, .. nos radzie
ra do góry... Amawesie panje utodzie...
Jakie myśli... filozofowanie... To trudne,
zwierzęcie musi mieć to rozumieć uwagę.

Kubuszkówna.

Wiem.

Jusow.

Skoro pani wie wszystko, niech więc
pani sama oszuka. Jakie czasy nastały,
jakie czasy!... Powiadam pani iść trudno.
To przez boga? Przez smarkaczów, pół-
mędzłów. Setkami ich teraz ze szkół

wyprosząc, żwiotł niemi nasypię...
Kubuskinowa.

Ek, panie radco, ożeni się - odżeni się.
~~At nie wiedzieć o tem wszystkiem nie
mogłam; nie jestem takż małż, ażeby
coś robiła bez zastanowienia. Toż ja moja
zasada: jak tylko zacznę do domu Tacie
kawaler, zaraz pytam bogo, żeby się
wszystkiego o nim ^{wy} dowiedział, albo
sama się dowiaduję od obcych ludzi.~~
Wszystkie te głupstwa Ładłowa, jestem
pewna, pochodzą z życia kawalerskiego.
Ot, jak się ożeni, a weź niemy go z dwóch
stron, i z wujem się pogodzi i zrobi się
porządnym człowiekiem.

Fusow.

Ha, jak się odżeni, i swierchnoż
będzie dla niego inna... [p.c.] Kienka

46

dawnych urzędników, proszę panie, upoda
nasz stan urzędnicy!... Dawny duch
głowie się podział... A co to było za życie
- raj, raj prawdziwy. Kuz paliliśmy się,
o! kuz paliliśmy się po prostu... Ostry były,
ostry, a teraz co? Wasto gławy, maru-
ta!... Wchodzi Ładaw.

Scena 5^a.

Cii i Ładaw.

Ładaw

Gracie dobry!

Kukuszkina

Prosiemy, panie Ładaw, prosiemy!...
Tola już oścy wyprutozła za panem:
~~to do jednego okna podbiega, to do~~
~~drugiego...~~ Tak bochać jak ona, to
trudno spotkać nawet coś podobnego.
Ja co to panna tak bochaję, za co?

Londan.

Opóźniłem się nieco, proszę ozwam poniz.
A, pan Jusow! Witam się! O pan tutaj?..

Kubuskinowa.

Pan radca tak traskaw, tak się opiekuje
swoimi podwładnymi, jak matka praw-
dziwa... Doprawdy, nie wiem czemu,
jak mam być wdzięczny... Pan radca
sam, z własnej woli, był tyle traskaw...

Londan. | do Jusowa |

Grzeczny pan, chociaż niepotrzebnie
pan się fatygował...

Jusow. | do Kubuskinowej |

Ja głównie dla Bielowobowa, proszę
pani. Nie ma krewnych... zastępuje
mi ojca...

Kubuskinowa.

A, proszę pana radcy, co tu nawet
mówić?.. O, pokielam to zdanie,

47

podzielam całkowicie! | do Ładowa | Nie
moiesz pan sobie nawet przedstawić
jak ja cierpię, kiedy widzę, jak dwa
kochające się serca rozdzielają jakies
przeszkody. Co ja się zawsze namartwiam
przy czytaniu romanów, Boże drogi,
co ja się ucieerpię. Te przeszkody, rodzi-
ce nie pozwalają się kochać, brak
posady, dochodów - o, to okropne!...

Niektórzy to nawet mniej erają z miłości.
Ale jak się widzi, że wszystko dobrze
się kończy, że miłość zwycięża i kocha-
jące się spieszą do ołtarza - o! jakie
wówczas dusza i serce się uspokaja!...

Ach, powiadam panom, jakaś słodkość
rozpływa się po wszystkich celubach!
Wchodzi Pola

Pola.

Proszę państwa, herbata na stole! | do Ładowa |
Czek, czy pan się nie wstydzisz, że tak cierpieć
poswala... Czekaj, czekaj, tak długo...

Ładow.

O, przepraszam! | całuję ją w rękę |

Kukułskina.

Chodzi dziecko moje, pocałuj matkę!

Pola. | zpełniwszy życzenie
matki, do Ładowa | Chodzi my.

Kukułskina | do Jusi |

Niech pan nader będzie płaskaw....

Wychoch. Bielogubow i Juleia wchodzą
z filiżankami.

Scena 6^a

Bielogubow i Juleia.

Juleia

Widzę ze wszystkiego, że pan mnie
ciężko oszukuje.

Bielogubow.

Czy ja bym miał odwagę panu oszukiwać?

[ziewając]

Julia.

Mężczyźni nie muszą wierzyć, weale
nie można wierzyć!

Bielogubow.

Sta czego pan tak krytykuje mężczyzn?

Julia.

Albo to krytyka? To święta prawda!

Bielogubow.

A, nie, nie... To tylko tak sobie, taka norma-
wa: mężczyźni komplementy nie wzię-
li panu, a panie im nie wierzą, bo
myślą, że mężczyźni oszukują...

Julia.

Jak to pan dobrze wie!... O, pierwszy pan
musiał dużo w swoim życiu narzekać
komplementów...

Bielogubow.

Nie miałem nawet czasu, a resztę i nie
miałbym czasu. Panie wie sama, że dopiero
wiedowno bywa w towarzystwach, a
pośrodkem nikogo nie miałem.

Fuleria.

I nigdy nikogo pan nie oszukiwał?

Bielogubow.

To jest ni by... w jakim znaczeniu?

Fuleria.

Nie mów pan nawet, nie mów... Ani
jednego słowa prawdy pan nie powie...

Nie wiem pan! Podwraca się!

Bielogubow.

Ale za co... za co się pan gniewa?

Fuleria.

Idaże mi się, że pan sam może się
domysleć...

Bielogubow.

Nie rozumiem...

Juleia.

Bo pan nie chce rozumieć! Zabrygnę
oży chustką!

Bielogubow.

Proszę pani, moję szepnię panią... że
zawsze... jak kochałem... tak też i teraz...
Juz mówię pani...

Juleia.

Tak!... Kochasz pan a zwlekaś...

Bielogubow.

Aha... teraz rozumiem! To nie taka
łatwa sprawa... przelko nie można...

Juleia.

A dla czego pan zwlekaś może?

Bielogubow.

Zadaw co innego... Ma bogatego wujka
ka, a i on sam wykształcony, wszędzie
moje zwlekać posadę. Niechby nawet
został narysowany - zawsze zrobi

na utrzymanie własne i żony. A ja, co
ja jestem?... Dopóki nie dać mi posady
na szelnika stołu, nie nie mogę zrobić...
A i pani nie zechce jeść tylko kaszę i
chleb. To, to my tylko możemy, ale panu
nie... A jak otrzymam posadę, wtedy
zaraz coś innego będzie...

Julcia

A kiedyż będzie to „co innego”?

Ksiądz

Już teraz prędko... Na szelnik obiecał.
Jak tylko dostanę posadę, w tej chwili...
tylko nowe ubranie kaszę sobie zrobić...
Już i mamie mówiłem, a jakie!... Pani się
nie quiewa?... Przecież to odennie nie
zalesię?... Proszę mi dać rękę?... Julcia
podaje mu rękę, nie patrząc na niego | Ju
już sam ledwo mogę wytrzymać!...

50
1 całuje ją w rękę; wychodzą Lada i Pola

Fuleria

Chodźmy, chodźmy... 1 wychodzą

Scena 2.

Lada i Pola.

Pola. 1 siadające

Wie pan co ja panu powiem?

Lada.

Nie wiem.

Pola.

Tylko niech pan mamie o tem, ani
stwiereska nie mówi!...

Lada.

Nie powiem, nie! Bądź pan zupełnie
spokojna...

Pola. 1 p. chwili

Powiedziałabym panu, ale się boję,
żeby pan nie przestał mnie kochać.

Lada.

Pani nie kochać? Czy to podobna?..

Polka.

Ala pan mówi prawdę?

Ładom. | hierse ję za rękę |

Ala nie przestanie nigdy kochać, nigdy...

Polka.

Niech więc pan pamięta! | cihu | U nas
tu w domu wszystko jest kłanane, ale
to wszystko!... Niech pan niemu nie
wierzy, co panu powie. My nie nie
mamy. Ani Julia, ani ja... Ładnych
posługów. Mamo mówi, że nas kocha,
ale wcale nas nie kocha, chce się nas
jak najprędzej pozbyć z domu. Trawale-
rom... narodził się w ocy niewiśto-
bie słowa, a z ocy wygnęła nasich,
a strach!... Kari nam udawać...

Ładom.

Paniz to oburza? Prawda? Oburza?

Polka.

51

Tylko ja nie udaję... Jan rzeczywiście
podobasz mi się....

Ludow.

Ach, ja chyba zwaruję z radości!

Wentuje już w ręce!

Poha.

Ja to jeszcze pami powiem, że my wcale
nie wykładać one, ale to wcale. Fulcia
jeszcze coś tam mnie, ale ja jestem zupeł-
nie głupia.

Ludow.

Jaka? jaka?

Poha.

Taka, jak to bywają głupie głosi...
Nie nie miem, nie nie czytuję...
Teraz co prawda czasem miwi nie a nie
nie rozumie.

Ludow. Wentuje już w ręce!

Jestem aniołem!

Poha.

No, może jestem trochę lepsza od Julii,
ale głupsza... O, wiele głupsza!...

Leopold.

Ja to, za to właśnie ja panu kocham,
że cię nie zepsuli!... Trzeba panu iść
zabrać jak najprędzej... O, w ówczesnym
czasie prowadzi się nowe życie.
Trzymaj się panu wykończam cię, wychodź
z panu na nowo!... Jakież to będzie
rozkosze!...

Pola.

Ach, żeby to prędkiej, jak najprędkiej!...

Leopold.

Ma ci mamę zwiekszyć?... Ja już zdecydowa-
łem się dawno. Wpatruje się w nią.

prawda |

~~XX~~

Pola.

Czy pan ma znajomych kupców?

Leopold.

52
Co za pytanie?... Na co ci panie ta wiadomość?

Pola.

Tak tylko... Chciałabym wiedzieć...

Fiodor.

Nie rozumiem, jednak, skąd ta ciekawość?

Pola.

Oto dla czego się pytam. Bielogorow
powiada, że ma kupców i że oni mu
ofiarowują tak, niby w prezencie,
kamizelki, a jak się ożeni, wówczas
będą mu dawać materje rozmaite
na suknie dla żony.

Fiodor.

Aha, rozumiem! Nie, nam nikt nie
da. My sami będziemy pracować.
Prawda, Pola?

Pola.

Tak!...

Fiodor.

Nie, pami nie możesz mieć jeszcze

pojęcie o wysokim zadowoleniu, jakie
zapewnia praca, na swój własny kawa-
łek chleba. — Da Bóg posiekawość się panu
o tem. Wszystko co zarobiemy, będzie
nasz własnością, nikomu nie
będziemy obowiązani. Czy pan to
pojmujesz? W tej jednej rzeczy są
dwie przyjemności, przyjemność jak
zapewnia praca i przyjemność wywa-
nia własnego, zapracowanego grosza
według naszej woli. Czy to nie lepsze
od wszelkich kamizelek i materji na
złotnie. No, co? Wszak prawda, że lepsze?

Joh.

Tak... lepsze! — ~~prawda~~ Chce pan, powiem
panu zagadkę?

Ludow.

Stucham.

Joh.

Co chochki bez nóg?

Fadaw.

A to mi zagadka!.. Legar!

Pola.

Jak to pan wszystko wie!.. Aż mi przykro,
że ja takie głupia... Ażi wż nie mogłam
zagadnąć, dopiero Julia mi powiedziała.

Fadaw.

Dziecko, niewinne dziecko!.. Zostani
na zawsze tak czystą!

Pola.

A czy to prawda, bo tak słyszałam,
że można porachować gwiazdy na
niebie?

Fadaw.

Można.

Pola.

Cie, nie można. O, temu to ja nie
uwierzę.

Fadaw.

Łeżby nie warto się w tym celu fatygować.
Gwiazdy już dawno porośnięte.

Pola.

O, pan sobie ze mnie żartuje... Odwraca
się od niego!

Ładaw. (z nerwem)

Ja miałbym z panem żartować? Tyre
całe chez tobie panu poświęcić. Spójrz
panu na mnie, czy mogę z ciebie żartować?

Pola. (patrzy na niego)

Nie, nie...

Ładaw.

Pani o sobie tak źle mówisz, ale to ja
jestem głupi! O mnież się pan ze mnie!...
Wielu już mnie wysmiewa! Bez środków,
bez majątku, bogaty tylko w naderżę,
iemię się z panem. Po co się żenisz? —
pytaj mnie ciekawo. Po co? Długo
tego, że kocham panem, że w ludzi wierzę.

54

Że postępuje moje nierozważanie - na to
się zgadzam. Ale kiedyż mam rozmyś-
lać... Ja tak prawię kocham, że nie mam
czasu na rozmyślanie. Kukuśkinowa
i Jusow wchodzi

Polu.

J... ja prawię kocham... Ładaw całuje
ją w rękę

Kukuśkinowa. (do Jusowa)

O, patrz pan, grzebią jak dwa gołę-
bi... Nie przeszkadzajmy im... Ach,
rozszalały widok! Bielogubow i
Juleia wchodzi

Scena 8^a

Ładaw, Pola, Kukuśkinowa, Jusow,

Bielogubow i Juleia.

Ładaw. (ochwyceni się, bierze

Pole za rzeką i podchodzi do Kukuskińskiej!
Niech mi pani skarb ten powierzy!...
Kukuskińska.

Przyznam się pani, że ciężko mi się z
nią roztacie. To najukochańsza moja
córeczka... bywały moje radości w starości...
ale kiedy Bóg inoścej rozgłosił... więc już
pan... Wszak o jej szczęściu tylko marzę!
Zakryła twarz chustką. Lecz i Pola
całując ją w rękę. Białogławy podaje jej
kosztorys; siada!

Jusow.

Jesteś pani prawdziwą matką, praw-
dziwą...

Kukuskińska.

O, z tego może być dumny! (z miśsiem)
Nie, wychowanie córek to rzecz okropna,
niewoliga! Wychowasz, wyniszczyasz...

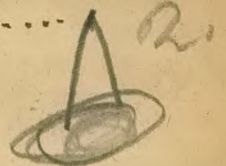
a potem musisz oddać obecnemu estowi
wi... musisz zostać z eroty.. Oh, okrop-
ność! zakrywa oczy chustką

Bielogubow.

Mamo, wszak my jesteśmy!

Pola i Fuleia (rasem)

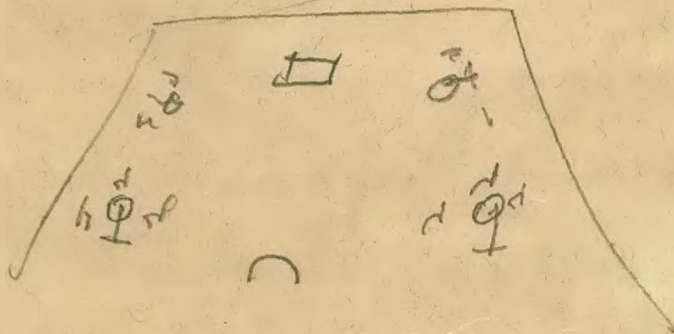
Mamo, wszak my jesteśmy! ...

Zastawo. spada

6 p

3.

Akt 3ⁱ

Restauracja. W głębi posrodku ogarn; na
prawo drzwi otwarte, pozer klone widac pokój,
po lewej stronie mazaży do wieszania ubrań
na posrodkie zęmy stoły, kamafy i kilka kroseset.

Scena 1^{sta}

Wania, stoi przy organie i czyta gazety, Gros
stoi przy drzwiach i patrzy do drugiego pokoju.
Fiodor i Mykin wchodzi. Gros idzie za
niemi, stoi wyciera i nakrywa serwetę.

Mykin.

No, stary dach, jakie tam?

Fiodor.

He, bracie. | do Grosia | Daj nam herbaty.
| Grosi odchodzi | A u ciebie co słychać?

Mykin.

Tak sobie, nieźle. Tyż i belferuję - oto
wszy Akt. | ziadają |

Fradow.

He też namabiorę?

Mykin.

Dwieście rubli.

Fradow.

Itó ci wystarczy?

Mykin.

Łyżę z krowką w ręku. I bytkois, jak
wielkisz, nie znam.

Fradow.

Niesionaty jeszcze może dać sobie radę.

Mykin.

Co cię skłoniło do żeniaceki, mój drogi?
Nam, bratku, żenie się nie należy. To nie
dla nas hołyszów! Sytyś, bracie, masz
się esem okryć od wpływów żywiołów
i doń! Masz przysłowie: głowa jedna
nie biedna, a chór biedna, to jedna.

Fradow.

Stało się.

Mykin.

Spójrz - no, na siebie! Alboś to ty tak
wyglądał?... Cho! Nie, nie, my się źenie
nie możemy!... My jesteśmy robotnikami...
Prosi przynosi herbatę, Mykin malował Dla
siebie możemy żyć dopiero tam, kiedyś,
w przyszłości, jeśli się wszystko dobrze stoczy.

Fandor.

Cóż robisz? Pokochałem już bardzo.

Mykin.

To nie nacja, żeś pokochał! A czy to inni
nie kochają?... E, bracie, i ja kochałem,
a jednak się nie ożeniłem. I ty nie powinie-
nieś być się źenie.

Fandor.

Dla czegoś?

Mykin.

57

Przez prosta. Krawaler myśli o szwie, o
pracy, a żonaty - o żonie. Żonaty traci
połowę ~~dochodów~~ widoków, a więc i połowę
wartości.

Ladaw.

Co, no... przecież, bracie!

Mykin.

Nie, nie plotę. Nie wiem, doprawdy,
czego bym nie ~~będę zdolny zrobić~~ dla tej
panienki, którą kocham. Ale wolalem
się poświęcić. Sepiej, bracie, ratunek
w sobie to bardzo naturalne uczucie,
aniżeli wystawiać się na pokusy.

Ladaw.

Nie! Tatuś ci to się udało, co?

Mykin.

Co o tem gadać? Bohawinać sobie
czegoś wogóle trudno; ale wytrzeć się

kochanej kobiety, kiedy innych przeszkód
nie ma, oprócz braku pieniędzy... eh!... Bardziej
wzornie swojej zakochany?

Fandor

Szalenie!

Mykin

To źle!... A ona... rozumna, wykształco-
na... co?

Fandor

Soprawdy, nie wiem. Wiem tylko, że
jest nadzwyczaj miła i sympatyczna.
Siedzą głupstwo tak już obydwoje zawsze,
tak szeszerze, a tak jakos' dziwnie się roz-
placze, że putożę na nią i mnie się na-
tę szieną.

Mykin

Powiedz - no mi otwarcie, jak stoją
twoje sprawy. Poszedł już z półtora

58
roku cię nie widziałem.

Ladon.

Posłuchaj więc. Historia to krótka.
Ożeniłem się z miłością, jak ci wiadomo,
wziąłem panią nie rozwiniętą, wycho-
waną w chaosie najokropniejszych
prześzłości, jak wszystkie prawie panny;
marzyłem, że ją wykształcę - i oto rok
już jestem znowy...

Mykino.

No, i co?

Ladon.

Ma się rozumieć - nie! Na jej kształ-
cenie nie mam czasu, a ~~nie~~ i nie
mimem zabrać się do tej sprawy.

Nie woltyżuję na zmianę jej pojęć;
- w sporach, naturalnie, muszę jej

ustępować. Półrobie nie do porządroszenia,
jak wiobisz, a poprawić go nie musiem i
nie mogę. ~~Łeostę~~ Łeostę, ona mnie nie strucha,
mawet nie dopatruję się we mnie jakiego
takiego rozumu. Według jej pojęcia
rozumny człowiek powinien być koniecznie
bogaty.

Mykin.

Ilun, więc aż tak daleko rozliszmy! No,
a jakie pieniądze?

Ładaw.

Pracuję od rana do nocy.

Mykin.

Teizgłe brack, nie wystarcza?

Ładaw.

Nie, ma koniecznie potroszeby więcej.

Mykin.

No, a znowu?

Ładaw.

59

Trachę się gniewa, korywi, czasem płacze.
Cóż robie'!...

Mykin.

Nie, bratku, nie powinniśmy się znie.
Rok nie miatem posady, cały rok,
jadłem chleb ^{zichy} syjki. A coż było z różną
robił? Wchodzi Dosuiew.

Scena 2^a.

Cis i Dosuiew.

Dosuiew. Siadając przy sto-
le. Garson, syjka!

Wasia.

Jakiego pan rozkurie?

Dosuiew.

Garzbowego. I odpowiednij mojej
godności prośbą.

Wasia.

Stwórz panu. Idzie ku drzwiom.

Doszuiew

Musitarady francuskiej! Hej, słyszysz?
Lapiecą tuż, i rąbkę waszą traktuj-
cież!... Głos! Niech zagrzmie kapela!

Głos

Katychinista! Idzie do organu i nakazuje

Mykin

No, ie ten nie zomaty - za to rządzi!

Doszuiew

Ci to prawowicie tak mi się przypatrują?
Czekam na Karasia!

Furdon

Na jaki ego Karasia?

Doszuiew

Przyjdzie znowu brodz - zjem go!

Wasia przynosi widkę | A ty Wasia

wypieraj - no tam mego Karasia.

Jak przyjdzie znowu mi powieść...

Organ znowu grać | Panowiecie widzieli

kiec, jak pijany płacze? | Chłopi gromadzą
wyobrazając płaczącego pijaka. | Ładowni Mykin
zmięło się. | Organ gracie przestaje!

Mykin. | do Ładowni
 No, hymaj złoć! Jakos tam zajdę do was.
Ładowni.

Dowidhenia. Nie zapomnijcie o mnie!
 | Mykin wychodzi!

Wasia. | do Goswiewa
 Proszę panu, przyszedł.

Goswiew
 Wolaj go tu!

Wasia
 Nie chce iść. Usiadł w ostatnim
 pokoju.

Goswiew | do Ładowni
 Wstydzi się. ~~Ładowni~~ Ładowni. Jeśli pan trochę
 posiednisz tutaj, przyjdę z panem
 pogadać, bo mi się podobała praca

fizjognomja! (wychodzi.)

Ludow. (do Wasia)

Daj jakę gazetę.

Wasia (podaje gazetę)

Stwiz panu. (Ludow czyta. Wchodzi:
Jusow, Bielogubow, Urzdnik 1^{sz} i 2^{gi}.)

Scena 3^{ia}

Ludow, Jusow, Bielogubow, 1^{sz} i
2^{gi} urzdnik.

Bielogubow.

A, panie radco, teraz moja kolej.
Tam zjedliśmy obiadek, a tutaj zapro-
ponowałbym dobrego wina buteleczkę,
proszę więcej. To dobre zrobi!...

Jusow.

A no, zgoda! Ale muszę jak z dzieckiem!

Bielogubow.

Pan radco jakie wino rozkaże?...
Stawfoma?

Jusow.

67

Niech go tam!... Mydliny!...
Bielogubow.

Więc reński ego... Niech prawnie rządają!
[Wszyscy rządają z wyjątkiem Bielogubowa]
Wasia! Przynieś reńskiego, ale zagranicz-
nego... Pamiętaj! [Wasia wychodzi] A,
jak się mamy! [do Ładowa] Moje do naszego
towarzystwa? [podechodzi do Ładowa]

Ładow

Baroko dziękuj. Nie piję...
Bielogubow.

E, co mów!... Dla mnie - jeden kielisek!
Przecież teraz już jesteś mi spokojniejszy!
[Wasia przynosi wino. Bielogubow podchodzi
do swego stołu.] Nalewaj! [Wasia nalewa]
Fusow.

A więc, za twoje zdrowie! [bierze kielisek
i wstaje]

[szef i 2^{gi} uszadnik.]

Na pańskie zdrowie! Wino kieliszki i wstawaj!

Jusow. Wskazujże pałcem
na głowę Bielogubowa! W tej głowie zawsze
coś wiśniętem! Trzymaj się kieliszkami!

Pocutuj mnie! Waluj się!

Bielogubow.

A teraz, proszę rozszk!...

Jusow chawaj się!
Nie torebka, nie torebka!... Siadaj!

Bielogubow.

Pan radea zrobił ze mnie celownika!

1szy i 2gi nosz drak.

Pozwoli pan... Trzymaj się z Bielogubowem,
pij i siadaj!

Bielogubow.

Walewa kieliszek i pod aje na tacy Ładownik!

Bracie, zrób taszkę!

Ładaw.

Mówiłem proście, że nie piję!

Bielogubow.

Odmawiać nie można... Obraża!

Fadon.

Ala nie piję, nie piję! ..

Bielogubow.

Jesli pan wina nie chce, w takim razie
proszę powi edzieć, czemu mogę stwizę?
Czego tylko dusza zapragnie - wszystko
z przyjemnością.

Fadon.

Nie, nie mi nie trzeba. Proszę mi dać
spokój! | csytn |

Bielogubow.

Ja, musząc nie mogę. Nie wiem za co
mnie pan obrażasz. Ja z duszy - serca ...
| podchodzi do swojego stołu |

Jusow. | ei ch |

Daj mi spokój... Niech go tam! ....

Bielogubow. | ciasta |

Mo, jeszcze po kieliszeczek! | małemu |
Moje ciastek? Wasia, przynieś mi ciastek,

tylko dwo! | Wasia wychodzi

Jusow.

Koszulałeś się coś dzisiaj! Musiałeś dobrze
ten-tego?...

Bielogubow. | wskazuje na kci coen

A no, coś tam wpadło! A komu nam by
obowiązany? Tam radcy, tylko tam radcy.

Jusow.

Lubaczyłeś dobrze, co?

Bielogubow.

| wyjmując paczkę pieniędzy | O to się!

Jusow.

Lubam cię, swam! ... Rzeka cię nie zdradzi!

Bielogubow. | chowa pieniądze

Komur za to wszystko winiennem wdzię-
ność aż do śmierci? Alboż ja miałbym
nawet pojęcie, gdyby nie pan radca?

Ktoś mnie w świat wprowadził? Kto mi
dał, mogę powiedzieć, życie, jak nie pan
radca?... Pod skrzydłem pana radcy, ~~nie~~

wychowałem się, wykształciłem!... Tępy i wprze-
ciężko dziesięć lat nie poznałby wszystkich
rzeczy, obrotów, huciek i sposobów, a
ja wynurzyłem się wszystkiego w ostatni lata!
A?... I panu radcy przykład miałem, stara-
łem się naśladować we wszystkim... Czy
ja bym sam mógł dojść do czegoś... Ojciec
rodzony nie zrobi tyle dobrego dla syna,
ile pan radca zrobił dla mnie, dla mnie-
szczyściego ośla!... (ociemnia)

fusow.

Masz duży szlachetny, masz serce, czujesz...
o, do wojny! | Masia prosi ciastka |

Biologubow.

Czemże byłem ja był?... Oślem! Głupcem!
A teraz jestem członkiem społeczeństwa,
wszyscy szanują, poważają jak się pokazuje
na ulicy, kupcy się kłaniają, zapraszają,

nie wiadzę co se musz robić... Tona bocha!
A to co'by mnie, głupca, miała bochać?
Wasia! Nie macie jakich droższych cukier-
ków?...

Wasia.

Można, proszę pana.

Bielogubow.

To dla żony. [do Wasi] No, więc daj tak
funta, albo dwa. Kier co chcesz, niczego
nie będę żałował. [Wasia odchrząki] Lurerekuj-
no!... Dowlaj do tego jeszcze rozmaitych
ciastek!...

Jusow.

No, no, dosyć... Lepiej jest!

Bielogubow.

A, nie, nie!... [do Wasi] Wszystko niech
będzie! Słyszysz?

Wasia.

Stechan panu. [wychodzi]

Bielogubow.

Kocham, bardzo kocham ioueeke. Wszak
 prawda, jakie rados, że jak będę już zado-
 walniał, to i ona jeszcze bardziej kochać
 mnie będzie, co? Bo i co to ja jestem
 wobec niej, co? Ja - głupi osioł, a ona
 myślicielka!... Tymczasem jej teraz szkoda,
 to jest nie kupitem, a tak wziętem... potem
 się porachujemy.

Jusow.

Wszystko jedno. Czyżby zarodek pienię-
 dze płacić? Może jaka sprawa się
 zdarzy, jaki interes, więc będzie biała.

Góra z górą się nie zejdzie, ale człowiek
 z człowiekiem... Boże drogi!... Wasio.

proszę cię i ciastka zawinięte w
papier!

Bielogubow.

Otoż przy kafełku. Jeszcze po kieliszku!

malwa | Maria! jeszcze butelkę
pusow.

Dość już, dość!

Biłogubow.

A nie, nie... Pan nader pozwoli, że ja
tu będę gospodarować! | Waciu wychodzi |
X | 24 urzędnik.

Hm, jak to u nas był wypadek! Pisar-
cefk nasz, od, taki sobie, myślałby kto,
że trochę zliczyć nie umie, a jednak na-
co się zdobył! I decyzji całej rady spoko-
wał kopję ~~to też mu strzeliło do głowy!~~ |

podpisał się za wszystkich, a potem
zamiast już zainteresowani. A sprawa
marina, albo o grube pieniądze. Ale tej
swojej kopji nie oddał - nie głupi! - ale
tylko pokazał. Ma się rozumieć dobrze mu

65
zaplacił. Interesant potem zjawnia się do sądu,
aż tu rzeczy mają się zupełnie inaczej....

Kielcegubow.

Mo, to jui podłwó!... Lato miałoby go
wypędzić.

Jusow.

Tak, wypędzić!... Nie planu hono-
rowania. Kierować, to bierz sobie, nikt
ci nie broni, ale za co, a nie za tydzień.
Wier tak, a żeby i interesant nie uciekł,
i sam żeby był zadowolony. To trudno:
prawo prawem! Trzeba być tak, a żeby
i wilki były syte, i owce całe. Ale to
~~zaś chce złapać coś wielkiego! Oho,~~
~~nie tak to łatwo!... Kurka po zimunku~~
~~zbiera, a prosię syta. Ale taki estwicz,~~
~~jak ten pisarz, to nie wie. Nie dziś,~~
~~to jutro znajdzie się pod sądem.~~

Bielogubow. Inalewa. kieliszki!

Panie nadeo!... Co pan nadeo poproszę,
wszak nie mi pan nadeo nie odmówi?...
Istnie to potem głęboki ukłon, aż do samej
ziemi.

Jusow.

Mo, pros!

Bielogubow.

Pan nadeo pamiętaj, jak to pan nadeo
ostatni raz tańczył tu, co...

Jusow.

Patrzcie go, co wymyślił!...

Bielogubow.

Panie nadeo, będzie to taśka największa,
tak wielka, że całe życie nie zapomnę.

Jusow.

Mo, niech będzie!... Ale pamiętaj, tylko
dla ciebie to robię, dla ciebie!... Kwas sałatek
bożaka!...

Bielogubow.

66

Hej, Wasia!... Już - no nam koczka, a postój
przy drzwiach, żeby nikt nie wszedł.

Wasia.

Stachowi prasa. (układa arajan)

No, a ten!... Jusow. (wskazuje na Zadolowa)
Jeszcze co sobie pomyslee!...

Bielogubow. (przysiadła się
do Zadolowa) No, panie bracie, żyjmy
w spokoju, jak krowy... Pan nasza
at wstydzi się prasa...

Zadolow.

Oczywiście ma się wstydzić?

Bielogubow.

Chciałby sobie potanieć... Trzebaż posiedzieć
po pracy zabawić się trochę. Trzeba
ciągle pracować. Coś wielkiego! Niewin-
na zabawa, nie więcej. Nikomu
posiedzieć nie tego nie robimy.

Ładów.

Nie przeszkadzaj, niech panowie sobie
tańczą.

Kielcegubow. (wstaje do Jasia)

Panie radco, wszak my tu w rodzinie...

Wasia.

Jasie, panowie pić?

Jasow

Wali!...

Organ gra kosa. Jasow tańczy. Po tańcu
wszysty z wyjątkiem Ładowa klaszczą)

Kielcegubow.

Oho, teraz już inaczej nie można, jak

z szampanem... Wasia! Butelkę szam-
panskiego!... A co się za wszystkim należy?

Wasia. (rachuje na zegarek)

Piętnaście rubli, proszę pana.

Kielcegubow.

O!a, bierz! (daje mu pieniądze) A tu masz

67
pięć rubla na firmo!...

Wasio.

Pokrośnie drigkuję. (wychodzi)

Jusow.

Hej, wy, młodzi, może się śmiać chcecie
ze starego, co?

1²⁴ uszchlik.

Ależ, panie masełniku, nie wiemy jak
mamy drigkować!...

2^{gi} uszchlik.

A ma się rozumieć, panie masełniku,
za tyle łaski...

Jusow.

Ja mogę tanieć. Mam prawo tanieć!
Wszystko spełniłem w życiu, co przema-
cało człowiekowi... Długo moja spo-
bojna, grzechy barbu nie przyciśniły
do ziemi, rodek nie był szpernikiem —

no i może robić co mi się podoba! Teraz
podziwiam tylko ten piękny świat Boży!
Staszkę zobaczę, i Jętaszek sprawi mi
rozkosz: mędrość odwieczną podziwiam
we wszystkim. Wasza przynosi szampańskie,
otwiera i nalewa podobnie tego jak Jusow
mówi! I pamiętam własną wędkę i dlatego
o wędkach braciach mam pieczę! —
Innych nie ganię i nie potępiam,
jak niektórzy młodzi z młodszych! Kogoś
możemy potępić?... A czy my wiemy,
co my sami warte? He! Dziś wyśmiejemy
my pi jakas, a jutro sami się upijemy;
potępiemy dziś złodzieja, a kto wie!
może jutro sami staniemy się złodziejami.
Ibądź możemy wieść co komu z góry
przeznaczone? Wiemy to tylko, że wszyscy
tam będziemy. Pośmiać się wszakże

no. Lądowa) dziś z tego, że tańczyłem, a może
jutro gorzej jeszcze potańczysz? Może brwa
glówną w stronę Lądowa) i po próżbie pojedziesz
i łapę wyciągniesz!... Cto do czego durno-
doprowadza... Pycha, pycha! Tańczyłem,
bo mam spokojne serce... Nikogo się
nie boję!... Na placu nawet mogą
tańczyć, a kto będzie przechodził spojrzą
na mnie, powie: ten człowiek weseli
się i raduje, a więc duszę ma czystą!"

Bielogubow. Wnoszące kieliszek
do góry! Panowie! Wzrostomie jama
naszej, dobroczynicy i ojca naszego,
Aki ma Jusowa!... Hura!

Iszy i Igi woszdruk.

Hura! hura! hura!

Bielogubow.

Ach, gdyby to jasn radca zechciał nas

uszerzeliwie, i gdyby tak kiedyś do was
zajść masy!... I ja, i żona jeszcze jesteśmy
młodzi, młodziśmy posłuchajcie doświad-
czego estowicki, jak żyć, co robić,
czego się wystrzegać. Lidaż się, że gdyby
był nawet 2 komisaria i intencja jeszcze
wpadłyby mi do serca te słowa pana
radcy.

Gusow.

Zbiore się i do was, zbiorę! [bierze gazetę]

Bielogubow

[walewa białeżek wino i podaje Ladowowi]
Bracie, nie słusznie gniewasz się na mnie.
Poznajemy to wszystko, te gniewy i swary.
Wypij!... Tenas to dla mnie nie nie masy...
Lijmy odtyd, jak przystało w rodzinie.

Ladow.

I panem nie możemy żyć w bliźszych
stosunkach...

69

Bielogubow.

Sta crego?

Ladaw.

Nie praszajemy do siebie!

Bielogubow.

Sta, trudno, jaki konun los wypadł.
Teraz ja ophyzwam w dostroiki, a prau
tye musisz skromnie. Coz, ja z tego sie
nie chel piez!... I seciez to, jak jaki konun
los wypadnie. Ja teraz calej rodsinie
pomagam, i mamie takie. Wiem, ze
prau jester w kłopotach. Może potrze-
bujesz pieniedzy? Gdybys sie nie obra-
ził, ile mogę, co mogę. Nawet za
opieczność nie będę tego uważał!..
Jakie tam rachunki między krewno-
mi!...

Ladaw.

Ibzd prau mogło przyjść do głowy

coś podobnego?...

Bielogubow.

Mówię, że teraz mam pieniądze, mam
wszystko, co mi potrzeba, obowiązek
mająć mi poniech. Pośpiesz, bracie,
widzę, wiem, że jesteście w biedzie.

Zadaw.

Iżecie znawu to braterstwo?... Daj mi
pan spokój?

Bielogubow.

Co mogę, to robię!... I serce proponowałem.
Tępo nie pomagam, bracie... Pod tym
względem nie jesteście do siebie podobni.
O! po prostu szkoda mi na was dwoje
piątaków. Podchodzi do Jusowa)

Jusow. (zwraca głowę)

Co też to teraz piszę!... Nie pomażajciego
niech! Wskazuje do białoskiego Bielogubowa)
No, dopisuj!... Chodźmy!...

Bielogubow. | wypis!
Chodźmy! | Wasia i Gies podaję im ubranie
Wasia | podaję Bielogubowowi
dwa pakiety | Oto, proszę pana!

Bielogubow. | ośle!
Słuchanki!... | wychodzę. Dosużew wchodzi!
Dos. 4^a

Ladaw i Dosużew.

Dosużew
„Czy stało się coś tutaj bolesnego?”

Ladaw.
Mam pan straszno!

Dosużew
Wiesz pan co?... Jedźmy na spacer!

Ladaw
Nie mogę.

Dosużew
Dla czego?... Rodzina?... Może pan ma
dzieciom noży jestes panie?

Ladaw

Dricei nie mam, ale znowu w domu czeka.

Doszu ziew

Chyba żeś pan jej dawno nie widział?

Ludow

Fakto, czy dawno? Długo rano.

Doszu ziew

No, to niedawno. Myślałem, że się
przystwo ze trzy dni nie widzieli. Ludow
patrzy na Doszu ziewa. | Czegoż się pan znowo
we mnie wpatał jor? E, jak Boga bocham,
wiem co pan sobie myśli o mnie. Myśli
pan, że ja zupełnie taki sam jak kiedyś, jak
te frauty, co się z tego wypieśli. Co? No,
to się pan myli!... Ochy w lwią skórce!..
Tylko skóry możemy się porządnie.
Straszą więc ludzi.

Ludow

Proszę pana, że nie mogę w żaden
sposób rozwiązać pytania: jaki z pana

ctowick?

Doszere.

A no, to się prama sam przedstawie.
Po pierwsze - jestem bardzo wesoly, a
po drugie - jestem wielce swajgi godnym
prawnikiem. Pan się czegoś nazywa, jak
widzę, i ja też coś tam umiem. Wstąpiłem
na urząd na małąszkę penaryjkę;
Tapiórek bracie nie mogę - coś aż się we
mnie burzy, a iżę przecie toścha. Poszed-
łem więc po rozum do głowy i zabrałem
się do swego rodzaju adwokatury:
zaezatem pisać kupcom wszelkiego
rodzaju prośby... Oble ha! Nie mamy
jeszcze na spacer, to się przynajmniej
napisujemy razem. Waiska, wódek!
1 Masia wychodzi

Fordow.

Nie piję!

Doswiem.

Człowiek się pan mrozić?... Ale to głupstwo...
Le mąż mojej pan wypić... Oho! tedy,
wreszcie pisze płacalne prośby. Nie
masz pan pojęcia, co to za ludzie!...
Lazar panu opowiem. | wychodzi Wasia |
Nalej dwa. Mało za całą butelką. | daje
mu pieniądze |

Ludow.

Jodennie w herbacie. | daje pieniądze
Wasi, który wychodzi |

Doswiem.

Wypijmy!

Ludow.

No, zgoda... tylko dla pana... W ogóle
nie piję wcale. | wypijają Doswiem nalewa.
w obydwa kieliszki |

Doswiew

Napisał no pan takiemu brodacowi
 prosił jak należy i zarządaj pan oł
 nieco nie wiele, oh - zaraz prama
 osiwolta. I kogoś zjawia się zaraz
 fami ljanosć: „~~na~~ ty, piśeszku,
 bierz na wódkę. Powziętem dla nich
 jakeżi niemawisć, której utemperować
 nawet nie mogę!... Ale, pijmy!...
~~pije i umiera, nie pije i talie umiera~~
 „Piti umierli, i nie piti umierli” no
~~pije i umiera~~
 toć już lepiej „~~piti umierli~~”... | ~~pije~~ |
 Za cożtem więc im pisać według ich
 gustu. Naprzykład: tożeba posied-
 stawie weksel do zódu; dość byłoby
 dziesięciu wierszy, ale ja umm nożę
 ze ctery arkusze. Licsynam tak: „
 będzie obaresony lierny nożing

w ~~liczbie~~ znacznej ilości jej członków... no
i pakuje mu wszystkie jego ornamenty:
co tylko gadła ja piszę. Jak mu utnę
takż proszę, mój brat, w płacz, a
cała jego rodzina aż ryce!.. Ja to musi
zapłacić kupę pieniędzy, a w dodatku
ma ogromny szcurek i kłania się do
zemej siemi. Gdyby kto chciał, mógłby
wówczas postroić z niego kocię; —
Wszystkie teściowe tych bratów, wszystkie
babki zaraz prosić mój brat do wzięcia,
i to bogate... No, ale wypijmy!

Ladaw

Dość już!... Nie mogę...

Dosurzew

Moje zdrowie...

Ladaw

Chyba, że za pańskie zdrowie. | pije |

Doszużew.

Oj, nie mało potrzeba mieć siły jakiejś
 wewnętrznej, żeby nie brać od nich łapó-
 wek. I posędnego noszownika ani sam
 się nie eję; gotowi są go porazić —
 taki im wcale nie potrzebny. Po prostu
 trzeba być twardym, jak kosciuszko!...
 A prawda powiedzianą — nie warto!
 Cignij mi z karku futro — i koniec!
 Szkoda — ^{u mnie serce} nie mogę. Turę im sobie
 płacić tylko za ich głupotę — i przepi-
 jam... Ech, poczesi się pan zmił!...
 A wypijmy. Jak pan na mnie?
Ładaw.

Aleksander.

Doszużew

Cieszka!... Wypijmy, Aleciu! [pije]
 Widzę, żeś dobry estowick.

Ladaw.

Albo ja jestem estowickiem!.. Jestem dżickiem,
które o życiu niema najmniejszego pojęcia.
Wszystko to są dla mnie rzeczy nowe,
nieznane... Oh, ile, bardzo ile!.. Nie
wiem, czy poseniosz to wszystko!.. Dobota
podłość, łajdactwo... Ach, i po co nas
kształci li?..

Doszuwien

Pij, Blesin, to ci ulży!...

Ladaw.

Nie, nie ...

Doszuwien.

Ważę nie chcesz ze mną jechać?

Ladaw.

Nie pojedę!.. Po coś panuś mnie upił?
Coś pan ze mną zrobił?..

Doszuwien.

No, to bój się zdrow!.. I, zabierz to ci się

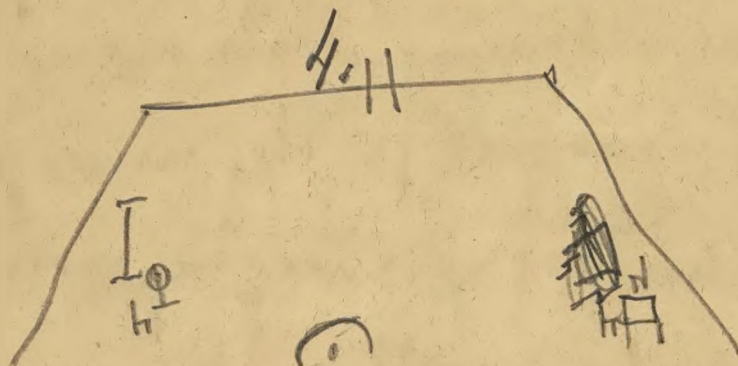

Trasowanie maszynami kładzie pallo i wychodzi

Lastowa zgrada.

75

Akt 4.

Baroko szronowy i ubogo umeblowany pokój w
mieszkaniu Ładowa. Po prawej stronie okno,
pod oknem stół, po lewej stronie niepokorne
łóżko.]

Scena I. ^{3. u.}

Polka [samo.]

[patrzy przez okno] Ach, jakie nudy, jakie
nudy! ~~[szepi]~~ „Matulek moja, maters-
ko kochana! Nie zapomnij o córce
miej!” [zwraca się] Jaka durna piosenka!
[zamyka się] Lehy się choć ziemia rozstę-
piła dla rozmaritości!.. Toteż chyba
babać?.. Na to sobie mogę pozwolić.
Ciepło nie mam, to nie mam, ale
na stare karty stare nas jeszcze! [wyjmuje
z karty 2 rozflady] Ach, jakbym chciała

z kim pogadacie chociaż trochę... Też chociaż
kto przyszedł, przynajmniej byłaby rozmowa...
Doprawdy, do czego to podobne?... Lavoze
sama jedna siedzi tu, jak w klasztorze...
A nie będzie wcale skrywało, że gadać
lubie, o lubie!... Bywało w domu, umiemy,
jak tylko wstaniemy, od samego rana,
zaraz gadu - gadu, gadu - gadu - i czas
przynajmniej przelotko przechodzi... A teraz
z kim - że mam rozmawiać?... Chyba pójdę
do Julei?... Tak... już zapomniałam!... Eh, jak
ja głupia, że się wreszcie nie domyśli-
łam. [zpiewa] Matulko moja, matulko...
Ach, prawda! Miałam potrząsnąć kabeł...
Na co by tu?... Ah, czy będzie mieć nowy
kapełusz?... [kładnie karty] Będzie, będzie!...
[klaszcze w dłonie] Ah, zaraz! [zamyśla
się i po chwili zpiewa] Matulko moja,

matersko bocham... (wchodzi Fulcia)

(Party) Scena 2^a
Joha i Fulcia

Joha.

Dzień dobry... Jak się masz! (cały z siebie) Ach, jak
dobre się przyszedło! Zdejmij kapelusz!

Fulcia.

Nie, nie, moja droga... Przyszedłam tylko na
chwilę...

Joha.

Ach, jak się pięknie wystroiła!

Fulcia.

Tenar sprawniam sobie wszystko, co tylko
najmłodniejsze...

Joha.

Szczęśliwa jesteś, Fulciu! (wzdycha)

Fulcia

Co święta prawda. No, a ty, Joha, jakie
tam? He! (ogląda się dookoła) Tenar ten

prosty ten nie przyjęty. Teraz w modzie
komfort.

John.

Czy mam robić? Alboż to ja temu winna?

Julcia.

A myśmy wczoraj byli w parku. Wesoło
było okropnie! Jakis kupiec fundował
nam kolację, piliśmy szampana nawet!

John.

A ja ciężko siedzę w domu zminsićka
jedna!... Umarę chyba z nudów!

Julcia.

Oho, John droga, twoja siostra już teraz
zmieniła się do nie poznania. Nie możesz
sobie wyobrazić, jak to pieniądze i wygod-
ne życie przekształcają człowieka. Gospodar-
stwem teraz wcale się nie zajmuję. To nie
dla mnie!... Porwane i wstrętnie... Nic dla
mnie nie istnieje, oprócz toalet! A ty,
moja biedna John, ... Ach, to okropność!...

77

Cóż twój mąż robi, powiedz-że, na miłość
boską?

Johanna

Nawet do Was nie chce mnie puszcać...
Muszę ciągle w domu siedzieć i pracować...

Julia

Ach, jak to głupio!... Lidijsze nam się, że tak
strasznie rozumiemy, a terazniejszego dobrego
tym nie zna! Powinien wiedzieć, że
każdy człowiek stworzony jest dla
społeczeństwa.

Johanna

Jakże to powiedziała?

Julia

Człowiek stworzony dla społeczeństwa.
Któż tego nie wie?... Dziś nawet małe
dzieci o tem wiedzą.

Johanna

Muszę mu to powiedzieć.

Julia

A gdybyś spróbowała poquierać się

z nim?

Joh.

Próbowalam ... Ale co z tego? ... On ma zawsze
ślusność, a ja zawsze jestem winna.

Julcia.

Ależ on chyba cię nie kocha!

Joh.

O, i bardzo kocha.

Julcia.

A ty jego?

Joh.

I ja go Kocham.

Julcia.

No, to samąś temu winna. Dobrocię nie
z mężem znanym nie zrobisz! Musi zpaść
się do niego, a on też siedzi z zatłoczonymi
nękami. Ani o tobie nie myśli, ani o sobie.

Joh.

On dwoi praeije, bardzo dwoi.

Julcia.

78

A jakieś korzyści z tej jego pracy? Patrz,
mój mąż mało pracuje, a spójrz tylko,
jak my żyjemy. Muszę przysłać mężowi,
ze dwa dni jest wstawnym pod brachym
względem, prawdziwy gospodarz... Czego
też nie mamy, Boże drogi! I to w takim
krótkim czasie! I bądź an na to bierze,
nic nie zachodzę w głowę! A twój?!
Proszę cię wstyd powiedzieć, jak my żyjemy!

Joh.

Ciągle mi mówi: siedź, pracuj, nie
zastanawiaj się; i my będziemy żyć
dobrze, może lepiej.

Fulcia

Ale kiedyż to będzie? Zestarejesz się
zanim się doświekasz. ~~Ma co wiesz~~
przyjemności!

Joh.

Cóż mam robić?

Julcia.

Twój mąż - tyran, nie więcej. Jakiż tu tam
z nim wiele nie gadala. Powiedz mu wprost;
że go nie bochasz - i sprawa skończona.
Albo, wiesz co lepiej? Powiedz mu, że tak
dlużej żyć już nie możesz, że wrócisz do
mamę i że go znów nie chcesz. A ja o
tem mamę uproszę.

Pola.

Dobrze, dobrze!.. O, powiem mu to, powiem!

Julcia

Nie będziesz umiała.

Pola.

O, umiem, umiem!.. Jakiż chcesz odegrać
scenę, nie gorzej od aktorki. Najprzód,
że nas do tego w domu przynęcali, a potem,
że teraz sama w domu siedzę, więc tak się
nawzajem rozmawiać ze sobą, że lepiej,

79

aniżeli z kim... Tylko, widział, trochę mi go
zał.

Fulcia.

Nie ma czego!... Przywiozłam ci kapełusz!
|wyjmij z pudełka|

Pola.

Jaki śliczny!... Odsiękuję ci, dziękuję! |całuje
Fulcię|

Fulcia.

Nie mogłam już przetrzeć twojej stary.

Pola.

Ach, obropny!... Aż wstyd wyjść na ulicę...
Oto teraz dopiero mężulka podrażniesz!
Oto - powiem - oby bracie mi kupili, a
tyś się nie domyślił!

Fulcia.

Ignoraszem będziemy ci pomagać według
możności. Tylko nie słuchaj - że swego męża.
~~Wyłtóż nam jasno i wyraźnie, że darmo~~
kochać go nie myślisz wcale! Daj mi,

panie mężu, wszystko, archywa mogła kłusować
w ~~twoich~~ rękach, w ten sposób będę cię kochać!...

Boże drogi, on sobie kaprysi, a ty milczysz!
Niech - no by on tylko mija poprosił, i pew-
nież dostałby taką intrygującą poradę,
jak i mój mąż!

Johanna

Teraz to już nie dam nam ani chwili spokoju.

Fulcia

Wyobraź tylko sobie: ubrana jesteś modnie,
gustownie, siedzisz w łóżu, w teatrze... dwo-
je światła i wszyscy mężczyźni zamarli
na ciebie zwracają.

Johanna

Nie mów tak, Fulcia, bo się rozstraszysz...

Fulcia

Masz trochę pieniędzy? wyjmij pieniądze z
portmonetki jak ci czasem czego będzie potrze-
ba, obejdziesz się przynajmniej bez męża.
Ohy, teraz, chwata Bogu, mamy żółtki,

możemy więc i konia ponieść.

Pola.

Dziękuję ci! ... Tylko sam się będziesz gniewał!

Fulcia

Wielka rzecz! ... A ktośby na niego zwracał uwagę? Biesiecz od swoich poszanie, nie od obcych! ... Może muszę być głodny z jego łaski! ... Dawidzenia, Pola!

Pola.

Dawidzenia! A przychodzi! Odprawia
go do drzwi. Fulcia wychodzi! ↑

Scena 3^{ia}

Pola (sama)

Jaka ta Fulcia rozumna, a ja? Głupia, głupia i tyle! Spójrzawszy na pudełko z kapeluszem Nowy kapelusz, mam nowy kapelusz, mam! Teraz cały tydzień będę wesela... jeśli on mnie tylko nie zasnuje! ...

[Wchodzi Kukuśki nowa]

Scena 4^a

Pola i Kukuszkina.

Kukuszkina.

Już postanowiłam sobie nigdy do ciebie
nie przyjeść!

Pola.

Dzień dobry, mamo!... Dla czego?

Kukuszkina.

Bosyś tu u was, biednie, brudno....
No, ale poszechociłam wtedy, więc wstąpiłam....
Na tę waszą biedę nie mogę patrzeć... fu!
U mnie ciepło, porządnie - a tu co?... Chłopska
izba!.. Świnietno!...

Pola.

Cóżem ja winna mamo?

Kukuszkina.

Ja go tam i nie bardzo obwiniam: nigdy
w niego nie wierzyłam... No, ale ty moja
pani, czegoś ziedrżysz, jak uszysz pod niebostę?

Czy ci nie miło witać; nie wypuszczaj mego
z ręki, pituj go od rana do nocy: dawaj
pieniędzy, dawaj pieniądze, dawaj pieniądze!
Ibóg chcesz bierć, a dawaj. A jak powie:
nie mam. Ty mu na to: a mnie to co obcho-
dzi? Chociażbyś miał ukraść, a dawaj!
Po coś ci mnie wziął? Umiałeś się ożenić,
umiej się teraz i żonę przywozić utrzymać!
I tak od rana do nocy żwiodrowałabym
mu nosy, że mógłby się okłamać narodzić.

Poh.

Cóż robić, mamo? Nie mam takiego
charakteru...

Kukuszkinowa.

Że, powiedziałaś mi już lepiej, żeś głupia, o!...
Czekaj go, całujesz, nie więcej! Ale ty
wiesz, że wasze czekanie tylko pragnie
mężczyzn? Tylko o esentjencjach myślisz,
ciężko ci już mi wisi na szyi. Uciekaj!

się, żeś myślała za męża, żeś się dowodziła!... Tu
trzeba myśleć o życiu, o jutrze!... Tu bóg
ty się widziała! W naszym rodzie wszystkie
żony się bardzo ozięble dla mężów: więcej
myślały o strojach, jak się ubrać, jak się
popisać. Dlatego ich czasem nie postrzeka
męża, ale trzeba ich rozumieć to, żeby być
za co go ten zasreżył spotyka! Masz Julcie,
bierz przykład! Jak męża przywierze jej
co z nią sta, zaraz mu się ręka no. zryje,
ani oderwać jej nie sposób! No, to i co
dziwnego, że prawie codziennie coś jej przywodzi.
A jak nie przywierze, Julia dwa dni gadać
z nim nie chce... Wstydzi się!

Tola.

Ja wiem, że nie umiem sobie radzić. Ale
kiedy jak on ze mną czasem rozmawia,
to mi już dobrze.

Julianka.

Warto

No, zachęcaj - że! Usiądźcie mu obie na niego
 to się musi ułożyć. Główna rzecz - nie panuj
 go i nie wypychajcie jego głępiestw! On
 swoje a ty swoje! Spieraj się aż do młodości,
 ale nie ustępuj, nie!... Oho, znam ja was!
 Niech - no która ustąpi, gotowiżnie ją
 zaproszą, żeby wam wodę wozila.
 Pychę, dumę głupią torebka z niego wyprowadzi.
 A czy ty wiesz, co on myśli?

Poh.

Idźcie ja mogłabym wiedzieć?..

Trukozkinnowa.

No, to widzisz, jest taka głupia filozofja,
 chęć zatać o tem niedawno uzmajonych...
 która powiada tym panom, co to się jej
 ułoży, że oni są tylko rozumni, że rozum-
 niejszych od nich niema, a wszyscy reszta
 osły i łapawicy!... Ohy, powiada, łapaw-

wch brać nie chcemy, pensję mamy zapracę!..
Ależ to koniec świata!.. Za kogóż córki wyda-
wać za męża?.. W taki sposób, to rodzą
ludki może zażywać!.. Zapórobki?.. Co to
znaczy: Zapórobki?.. Nie Zapórobki, ale
wdrężesność!.. A wdrężesności nie można
odmieniać, grzech, bo trzeba zaraz obrócić
drugiego. Truwalasze niech tam sobie
robi, co mu się podoba, to jego rzecz, niech
nawet i pensji nie bierze. Ale jeśli się,
bratku, ożenił, powinien mieć żyć z żoną,
nie oszukiwać rożki cór!.. I taki oto pót-
warjat bierze wykończoną panienkę,
którą rodzice wypieczętali i pakują już do
'jabiejs' dzimry i każe si eść i pracować!
Cóż to, chcieli by z dobre wychowanymi panien-
kami porobić?.. Jeśli już konieczne chęć
się zenić, niech sobie biorą takie pót-warjatki,

którego wszystko jedno czy być praniem czy
bucharką, które z miłości dla tych ołów
rechez same pranie sobie spodnie; po blacie
chodzie do miasta... O, i takich nie zabraknie!
... Są przecież kobiety bez wyższych
pojęć!

Pola.

To pierwsze i se mnie on chce także zrobić!

Kubuszkówna.

Owi pojęcia o tem nie mają, co wymagają
ma prawo od nich kobieta wykształcona,
która rozumie życie, jak swoje
pięć palców! Kobieta musi być zawsze
dobrze ubrana, musi mieć słuch, a
głównie musi mieć spokój, ażeby nie
była zmuszona wglądać w drobniutki,
mieszać się do gospodarstwa; klócić
się ze słuchem. Julia tak właśnie postępuje.

Śpi sobie długo, a mąż tymczasem musi wydać
rozporządzenie na cały dzień, pi je herbatę i wynosi
się do biura. Narcyzie i ona wstraje: herbata,
kawa, wszystko to na nią już czeka. Potem
pięknie się ubiera, bierze książkę i oświeca
męża!... Wieczorem znów się przebiera i jedzie
albo do teatru, albo do znajomych. To mi
życie! To porządek! O to jak drama powinna
się zawiązać!... To pochwała!...

John.

Ach, to rozkosz!... Żebyś choć jeden tydzień
tak spędziła!

Julia szynowa.

Ach, ze swoim małżonkiem dreszcz się też!...

John.

Ach, mamo, niech mi mama dobre powie!...
Bo doprawdy już mię zasłodziła wreszcie
mężczy. Ile razy Julia przyjdzie znowu ma

84
na sobie nową suknię, a ja cięgle w jednej i
tej samej!... O, idźcie! | podchodzi do drzwi. Ładaw
wchodzi z tego. Ciepły się!

Scena 4^a

Pola, Kukuszkina i Ładaw.

Ładaw.

Witam panie! | siada | Luceytem się
strasnie!... | Pola siada obok matki | Ładaw
wstaje się. Trudno mi się zdobyć na chwilę
odproszenia. Rano w kinie, potem na
lekcjach, w nocy snów nad papierami.
No, a ty, Polu, zawsze bez roboty, zawsze
siedząc z złośliwymi rękoma! Nigdy
jeszcze nie zastałem cię nad robotą.

Kukuszkina.

Nie takie wychowanie otrzymały moje
córki, żeby miały pracować! Do tego
nie były przyzwyczajone!...

Ładaw.

To bardzo źle. Potem trudno się poruszycie,
A trzeba.

Kukuszkina.

Nie potrzebuje się poruszycie. Nie wychowałam je na ganderobiane, ale na żony porządnych ludzi.

Ladaw.

Rozumiecie mądry pojęcie proszę pani. Ale ja sobie myślę, żeby Półka mnie słuchała.

Kukuszkina.

Innymi słowami, chcesz pan z niej zrobić robotnicę. Ależ to w takim razie odpowiednia panu sobie dobrać. A co do nas, myślać pan, my nie zgadzamy się z panem, że wiele posiadamy wrodzonej godności.

Ladaw.

Co to za godność! Pożony, popisyj sobie...
A, doprawdy, my ani czasu, ani siły na to nie mamy.

Kukuszkina.

Stuchac' pania niepodobna! Aż uszy puch-
no!... Powiem panu to tylko, że gdyby
się zpokei ewala, że moja nieoszczędliwa
Pola takie nudne życie będzie zmoro-
nowa prowadzić, nigdy, nigdy bym jej za
pana nie wydała!

Ladaw.

Proszę panią bardzo, ażebyś pani nie
umawiała w nią, że jest nieoszczędliwą
kobietą. Proszę o to!... Pod wpływem
pani słowa ona rzeczywiście gotowa wie-
rzyć, że jest nieoszczędliwą.

Kukuszkina.

Może oszczędliwa - co? Ma się rozumieć,
że bi edna moja córka jest w najakrop-
niejszym położeniu. Jutro na jej miej-
scu sama nie wiem co by zrobiła.

(Pola płacze)

Ladaw.

Pohr, przestańcie!... Zlituj się nademną!...

Pohr.

Widać że nie lubisz jak ci... prawdę w
oczy mówię.

Ladaw.

Jaką prawdę?

Pohr.

Ma się rozumieć, że prawdę... Mama nie
kłamie przecież?...

Ladaw.

No, no... o tem porównujemy z tobą

Pohr.

Niemna o esem (odwraca się)

Trubuszkina.

Ma się rozumieć!..

Ladaw (wzdycha)

Ot prawdziwe mieszczyscie! Trubuski—
na i Pohr. nie zwracają na niego uwagi!

rozmuwiała z sobą. Zadowolona wyjmując z teki
papier, rozłożyła je na stole i podczas następnej
rozmowy spoglądała na nie od czasu do czasu.)

Kubuszekinowa. (głośno)

Byłam u Bielobrowowa i, wyobrazi sobie
Poh, kupił sznór dla żony śliczny aksamit-
ny suknię...

Poh. (z trawą)

Aksamitny?... Jakiego koloru?

Kubuszekinowa.

Ciemny wiśniowy, śliczny kolor!

Poh. (płaczem)

Wyobrażam sobie, jak musi jej być do
twarzy!

Kubuszekinowa.

Cudownie!... A wyobrazi sobie, jaki on
dowcipny!... O to, powiada mi, muszę się
namie postarać na żonę: kupilem jej
nową suknię aksamitną, a ona zamiast

pocałować mnie jak matkę, nie tylko że za-
mocz mi co wypieśkaka, ale aż ubogę!..
Aż dotąd boli!... O to życie!... O to miłość!... To
rozumiem... Nie tak, jak to było gdzieś-
dziej!...

Ladon.

Niepodobna wytrzymać! | wstaje |
Kubuszkina. | wstaje |

Ożnielam się prawnie zapytać, ja, jako jej
matka, za co ona cierpi?... Proszę mi to
wyjaśnić?

Ladon.

Pola już nie jest pod panis ^{opieka} ~~przez~~, ale pod
moją, i dla tego bardzo panis prozę,
ażebys raczyła do mego postępowania
nie wtrącać się wcale. Wierzę mi panis,
że Pola na tem nie tylko nie nie straci, ale
dużo zyska.

Kubuszkina.

Ja jestem matką, mój panis!...

Ladom.

A ja - mężem.

Kubuszkinaowa.

Właśnie ten wiekiemy jaki to pan mąż!
Nigdy zrenta miłość męża nie może zię
równać z miłością rodzicielską!

Ladom.

Jak jakich robisz!

Kubuszkinaowa.

Tacy, czy owacy, zawsze nie masz pan
prawo zię z wami porównywać! Ja
z mężem grosze zbieraliśmy do groszy,
żeby wychować nasze córki, żeby je na
pensji umieścić. A na co to, jak pan
zadziur? Na to, żeby nabrały dobrych
manier, żeby nie widziały dokola siebie
biedę, niskich, mieszanych postę-
ków, żeby od dzieciństwa przynęcały
się do życia w świecie, do dobrego tonu

w słowach i w postępowaniu.

Ladom.

Dziękuję panu. O to już cały rok prawie
staram się wybieć jej z głowy wychowa-
nie panu, ale w żaden sposób nie mogę.

Kubuskinowa.

Alboż to ja już do takiego życia przygo-
towałam... O, chętniej niż by pozwoliłabym
sobie uszyć, aniżeli bym mogła przypu-
ścić, że córka moja będzie w takim po-
łożeniu: w biedzie, w nędzy!

Ladom.

Oszczędź mi panu swych żalów, bardzo
proszę!

Kubuskinowa.

Alboż u mnie w domu one tak żyły?... U
mnie czystość, porządek przedewszystkiem.
Środki mam bardzo małe, a prosię one
żyły jak książniczki. Nie wiedziały które mi

doswianiu wchodzi się do kuchni!.. Ale
miały pojeźdźca z czego się rośol gotuje, mój
panie... Zajmowały się tylko rozmowami
o nerwicznych i o delikatanym przednio-
tach!.. Tak, mój panie, tak!...

Ladaw.

A, prawda, prawda. Tak głębokiego
refleksja, jak to które panu zaszeptało
w swej roztropności jeszcze nigdy nie widziałem!

Kukuskinowa.

Albo to tacy ludzie, jak pan, mogą
ocenić prawdziwe wychowanie!..

Moja wina, moja, pospieszyłam się!..
Gdyby wyszło, była za człowieka delikat-
nego i wykształconego, z pewnością
taki mąż nie wiedziałby jak ma
dziękować za jej wychowanie. Tona
byłaby szeregowa, bo porządku ludzkie

nie zmuszają żon do pracy; od tego mają
żwirze, a żony dla....

Ladov. | przódka |

Dla czego?

Kubuszkina

Jak to dla czego? Którzy tego nie wie?
Wiadomo... dla tego, żeby zgubić, zachu-
wywać się nią, dostarczać jej przyjem-
ności, ubóstwiać....

Ladov

J panie nie wstyd!... Panie, kobiety już
w wieku, które wychowały córki, panie
nie wie, co to jest żona i jakie są jej
obowiązki? Żona nie jest zabawką, jak
się panis odaje, ale pozwolenie męża...
Jesteś panie i zawsze byłeś sługą matki!

Kubuszkina

O, ja to wiem, że chcieli byście wszystkie
żony porobić na kucharki!... Jesteś pan

człowiekiem bez serca!...

89

Fadur.

Doprowadzasz mnie pan do tego, że
muszę pan powiekszyć wprost: przecież
pan głupstwo, których słuchać nie
warto, a tembardziej na nie odpowia-
dać!

Pola. [do Kubusiek.]

Mamo, niech mama już nie nie mówi!

Kubuskinowa.

O, nie! Skoro ja mam postępować?

Fadur.

Przełam pan! Nie będę pan słuchać
i zowie zabronie. Na starość widocznie
niełatwo i chaos panuje w pan głowie!

Kubuskinowa.

O, to jest mowa! To mowa! A?...

Fadur.

My ze sobą, moja pan, inaczej rozma-
wiać nie możemy. Raczej nam pan

nie zakłócać spokoju. O to panie proszę.
Procham Pałę i jestem obowiązany opieko-
wać się nią. Pań nauki uważam dla
niej za szkodliwe i niemoralne!...

Kubuski nowa.

Zbyt się pan mosisz, mój panie!...

Fadaw.

O, co tu gadacie!... Nie panie nie rozumiesz!...

Kubuski nowa. [ze złością]

Nie rozumiem? Nie, ja doskonale roz-
umiem. Widziałam już przykłady, jak to
kobiety ginę z nędzy!... Nędra do wszystkie-
go może doprowadzić. Nie jedna mężczy-
zna, mężczyzna z drogi sejda!... Nawet i
winię jej nie można.

Fadaw.

Co! Jak panie mosisz wobec córki gadać
coś podobnego!... Lechciej was panie uwolnić
od swoich wizyt... zaraz, natychmiast!...

Kukuszkinowa.

Jak w domu chłodno i głodno, a może
leniuch, chceś nie chceś a pójdziesz sen-
bać środków....

Fadon.

Uwolnij nas panie od swojej osoby,
proszę o to... Może stracie trochę ciepło-
wości...

Kukuszkinowa.

Bez pańskiego zezwolenia pójdeż sobie,
i noga moja nigdy tu nie postanie!
Ido Poli A, masz niezulka!.. Praw-
dziwe niezgłoszenie!

Poli.

Legnam mamę! placze

Kukuszkinowa.

Proszę, placze, nie przeszedźliwa ofiaro!
Oplakuj los swój okrutny!.. Ach, lepiej
umrzyj, nie przeszedźliwa coko, wzięty

mi serce z bólu nie pęknę na widok twojej
nędzy! ... do Ładowa | Pozwalamu panu
tryumfować! Tróbieś pan coś zamierzył!
oszukales pan, ~~ukłales~~ sakochanego, okłes-
males i potem zgubiles tę niemiłą ofiarę!
Ten cel pan tylko miałeś, ten jeden. Teraz
pana rozumiem! Wychodzi. Pola już odprow-
adza |

Scena 6^a

Ładów i Pola. Wracają i siada przy stole |

Ładów. rozkłada papiery
i siada przy stole | Twoja matka pewno
już do nas więcej nie przyjdzie, z czego
się bardzo cieszę. Chciałbym ażebyś i ty
do niej nie chodziła, ani do niej, ani do
Bielogrubowa.

Pola.

Może bajesz dla siebie pozrywać stosunki
z całą rodziną?

Ladom.

Nie dla siebie, ale dla ciebie! Oni wszyscy
mają takie jakieś pojęcia. Ja cię ukażę,
a oni psują!...

Pola.

Ma naukę już zapóźno. Już mnie uczyli
w swoim czasie.

Ladom.

To ci mówisz, byłoby okropne, gdyby
prawdę być miało. Nie, mam nadzieję,
że nareszcie zechcesz mnie zrozumieć.

Teraz mam dużo roboty, ale jak będzie
mniej, popracujemy razem. Rano
będziesz pracować, a wieczorem będziemy
czytać. A masz dużo do przeczytania,
bo nie czytają nic jeszcze.

Pola.

Ladom!... Będzie z tobą cię głębiej!...
Człowiek jest stworzony dla społeczeństwa.

Fadon.

Co?

Pola.

Głowiek stworzony dla społeczeństwa.

Fadon.

Idźdź się to wzięto?

Pola.

Widzę, że masz mnie za głupią zupełnie.
Ktoś tego nie wie? Każdy wie!... Czyż
wzięto mnie z ulicy, nie z porządnego
domu?

Fadon.

Ale dla społeczeństwa trzeba przygotować
się do pracy, wykształcić.

Pola.

Tego wcale nie potrzeba. Wszystko to
głupstwo! Trzeba się tylko ubierać
modnie, nie więcej!...

Fadon.

92

No, a nas nawet na to nie stać, nie
mamy wżę o czem mówić. Weź lepiej
co do roboty, ja mam dwóch pisarzy.
Pierze pióro!
Pohr.

Robota!... Dość już tej komendy, rozka-
zów i kpin!...

Ladov.

Co to znaczy, Pohr?

Pohr.

To znaczy, że i ja chcę żyć tak, jak
żyją ludzie, a nie jak uśdżarsze. Dość
już mam tego. I tak przez ciebie zmar-
nowałam swoją miłość.

Ladov.

Otem poraz pierwszy od ciebie słyszę!

Pohr.

Nie słyszałeś, to posłuchaj!... Myślisz,
że ponieważ prawie rok mileszłam,
to i zawsze będę miłować? O, nie,

myśli o się!... Ale, co tu gadać! Chęć iść
tak jak Fulcia, jak wszystkie damy! O to,
czego ja chcę...

Ladaw.

Tylko tego!... Pozwól iść się zapisać: za
co mamy tak iść?

Pola.

To mnie nie a nie nie obchodzi! Kto
kochasz, zrodki na to zmyślenie!

Ladaw.

Ależ, Pola, zlituj się nademną! Proszę
przebież jak wół?

Pola.

To twoja rzecz. Nie ma uderzyć prosić do
ciebie wystąpić.

Ladaw.

Zamieszłyście mnie dzisiaj zupełnie.
Daj już pokój!

Pola.

Teraz nie myślę tak pokornie spełniać

roskasz jak dawniej. Sziki tobie
wsypsey dowież sobie ze mnie! Com ja się
już wstydzi nalykata, to Bogu tylko
wiadomo! Siostra się warknęła zło-
wala. Była tu dzisiaj i powiedziała mi:
„Ławstydkaś nas, kacz mazaś nożem!
Sporożysz - no jakieś ty ubrania? ... I to
ci nie obchodzić jeszcze? A przecież
zapomniałaś ze mnie kochać! Za-
wsze pieniądze ~~siostra~~ kupiła
mi kapelusze i przyniosła.

Ładaw. [wstaje]

Kapelusze?

Pola.

O, widzisz! Przypatrzył się... Co, Ładaw?

Ładaw [ostro]

Odmieś zaraz, odchaj to!

Oddać? Pola.

Ladaw.

Tak, zaraz, natychmiast!... Lehyś mi się
nie brać oś nich nie wiałyś!

Pola.

No, co tego to nie będzie!

Ladaw.

Wyrzucę za okno!

Pola.

A! Wżę to tak?... Dobrze, dobrze, zamiesz...

Władcze kapelusze, bierze parasolkę, obawia;
ze broni] Zamiesz... Zegnam się!

Ladaw.

Do widzenia!

Pola.

O, nie, nie do widzenia! Posiedzmy się
na zawsze! ~~nie prosy~~ Wżęcej mnie nie
zobaczysz...

Ladaw.

A to znów co za nowe głupstwa?

Pola.

Pójdę do mamy i zostanę tamna zawsze...
Nie przychodź do nas...

Zadon.

Co się z tobą stało, Pola?

Pola.

Ja... ja to już dawno obmyśliłam!...
(rysując coś parasolką po podłodze) Jakie
moje życie?... Męczarnie, nie więcej...
Aż odrobiny radości... zadowolenia...

Zadon.

Jak nie wstydzisz się własnych słów? Czyś
ze mną nie rozmawiała radości?

Pola.

O, co tam! Gdybyś był bogaty, to co
innego, ale ta bieda i bieda ciągnie!...
O! wesołaj upileś się... ale to wie,
moje i bież mi nie będzie...

Zadon.

Ach, Boże drogi! Co ty mówisz? Lem

raz przyszedł nieś podchmielony... Coż
z tego? ... Komin to się nie zdarza?

Pola.

Wiem do czego bieda doprowadza.
Mama mi mówiła. Mojesz się upić, jać,
a wtedy i ja z tobą razem zginę.

Ladaw.

John, opamiętaj się! ... Co ty pleciesz?

Pola.

Czegoż mogę się spodziewać? ... I pasjaanse
już kłotham i u kabalarki byłam: zawsze
wypada mi jak najgorzej.

Ladaw. (chwyta się za głowę)

Pasjaanse kłothie! Do kabalarek chodź!

Pola.

Wiem, że dla ciebie karty to głupstwo!

Ale ~~ja temu nie wierzę!~~ Karty nigdy
nie kłamie! ~~Wiek się można zawsze~~
prawdy dowiedzieć. Co nawet kto myśli,

i to karty wydrukę. Ty w nie nie wierzysz,
według Ciebie wszystko głupstwo. Dlatego
to wszystko nam tak właśnie opak.

Ladów (cud)

Poh! podchodzi do niej

Poh. (usuwając się)

Bardzo proszę zdaleka...

Ladów.

Chyba mnie nie kochasz?

Poh.

Ja ci nie miałbym cię kochać?... Bardzo
za mi to potrzebne daruję cię kochać!

Ladów.

Co to znaczy: daruję? Ja miłość odpła-
cam ci miłością!... Przecież tyś żonę
moją ~~Czyś o tem zapomniała?~~ Przecież
sama, dobrotliwie woli zobowiązać się
dzielić ze mną i smutek, i radość...
gdybyśmy nawet byli ostatnim udrękowaniem!

Pola. [siada i śmieje się]

Ha, ha, ha, ha!

Ludow.

Ależ to obrzydliwie, ~~nawrocie~~! Gdzieś
moralność?

Pola [wstaje]

Nie rozumiem kto pana zmusza do porzycia
z niemoralnych kobiet. Legnam pana!

Ludow.

Skorotak obojętnie możesz porucić męża —
Bóg z tobą!... Nie zatrzymuj się... [siada.
przy stole i głowę opiera na rękach.]

Pola.

Cóż to dziwnego? Ryba szuka gdzie głę-
biej, a człowiek — gdzie lepiej.

Ludow.

Dość, dość!...

Pola [pośled listem]

Oto mi kapelusik, wciąż nowy, nie taki
jak mój stary, obrzydliwy! [pięwa] [Matuszko]

moja! Matersko kochana!.. W tym przynaj-
mniej jak mnie ktoś na ulicy zobaczy, to
z pierwszkiem powie: ah, jaka ładna!
Segnam pana!.. [wychodzi]

Scena 7^a

[Ladna] [sam]

Teraz dopiero pojmuję, że muszę być
nieśmiały... Ten mój charakter okrop-
ny!.. Coż mam z nim zrobić?.. Boże, ja
rosnąć tracę! Jak się to stało, że pozwoli-
łem jej odejść?.. Bez niej żyć bym nie
był zdolny... Coż ona będzie robić u
matki?.. Ależ ona tak odejść nie może,
nie powinna!.. A ona tam zginie w tem
czułościu sepsu cia i głupoty!.. Marjo!
Marjo!.. [Marja za sceną: A co pan
bawie?] Pobiegnij - no za panem, dogoni
ją i powiedz, że mam jej coś powiedzieć...

oide

~~Ala przedko, przedko, spiesz się! | Marja wo-~~
~~zecz: „zaraz”.~~ | A jeśli nie wróci? | Dobrze
~~robi, słuchaj! Coż ona winna, że nie~~
~~może zapewnić jej porządku i utrzyma-~~
~~nia? | Przecież ona ma dopiero osiemna-~~
~~cie lat, chce żyć, pragnie przyjaźni!...~~
~~A ja wciąż jej po całych dniach siedzącej~~
~~jednej w czterech ścianach! | Piękna miłość!~~
~~Tha, teraz zostanę sam, sam jeden, jak poleć!~~
~~Komu pójdę do biura, a potem po coś bym~~
~~miał wrócić do domu? | Pójdę do~~
~~restauracji, przesiedzę do nocy... | Tak~~
~~dris, jutro... zawsze! | | Tha, coś przegc?~~
~~Nie umiem żyć z nią, muszę żyć sam~~
~~jeden... Nie! | Trzeba się na coś zdecydować~~
~~ostatecznie: albo muszę się z nią rozstać~~
~~na zawsze, albo żyć z nią, jak ludzie żyją.~~
~~| | | | |~~
~~Przemyśla się | Rozstać się? | Ależ nie, nie...~~
~~Nie mogę się z nią rozstać! | Nie, stokroć~~

już lepiej... po co walczyć z wiatrakami!
Co ja mówię!... Jakie dżikre myśli powstają
w mej głowie... (wchodzi Pola)

Scena 8^a.

Pola i Ladołw.

Pola. (w głębi siada w ubranie)

Co pan sobie idzie?

Ladołw. (biegnie do niej)

Przyszedł!... Wrócił!... Wstąpił się!...

Także mnie zmartwiła, że trudno mi

teraz myśli zebrać... (ciągnie ją po nogach)

Poh, przyjacielu, żono moja!

Pola.

Bez tych czułości, mój panie!

Ladołw.

Poh, wszak to były śarty? prawda?

Pola.

Chciałoby mi się też istnieć! Taka

nie by mam być szczelina, że aż mi
śarty mi się zebrało.

Iudow.

Poh, ty mnie zabijesz, do grobu wpędzisz!
~~Jeśli mnie nie bochasz, to chociaż~~ slituj się
madelung. Wiesz, jak cię Kocham!

Poh.

~~Wszystko to widzisz! Tak to właśnie kochają!~~

Iudow.

~~Jakże kochają? Jak?~~ Powiedz, wszystko,
wszystko zrobisz, co tylko rozkazesz!

Poh.

Idź zaraz do wuja, przeproś go, pogódź się
z nim i poproś go o taką samą posadę,
jaką ma Bielugubow, a jesi przymtem poproś
i o trochę pieniędzy... Tędyś tam, jak
będziemy bogaci - to oddamy.

Iudow.

~~Tanie, ta nie na życie tego nie zrobisz!~~
~~Nawet nie proponuj mi coś podobnego!~~

Poh. Jaka!

Co ci więc wolalesz mnie znowu? ~~Smiać~~
się znowu pami zachciało se mnie?... ☹,

nie! Teraz to się nie uda!.. Teżnamu prawi
posłuchaj!

Ludow.

Posłuchaj, posłuchaj, John!.. Janów se
 umię... porozumiejmy się!..

John. (prosi kłosem)

O csem tu rozprawiwać teraz!.. Lida je mi
 się, że już ogadaliśmy wszystko!..

Ludow.

Nie, nie, John... jeszcze nie.. Mam wiele,
 bardzo wiele jeszcze do powiedzenia ci...
 Nie wiem jeszcze wszystkiego.. Ach,
 gdyby to można od razu, w kilku sto-
 nach wypowiedzieć wszystko o csem
 się myślało, o csem się marzyło,
~~jakie bym był szczęśliwy!~~.. Posłuchaj
 mnie, John, o to jedno tylko cię
 proszę - posłuchaj!

John.

Chcesz to Janów!

Ludow.

Stuchaj więc. [bierze ją za rękę] Lawosze,
wszędzie, w rozmaitych czasach i u wszystkich
narodów bywali ludzie, — są teraz także,
i pewno Lawosze będą, — ^{stym} ~~który powstrzymuje przeciwno~~
~~przeciwno przesądowi, który jest~~ ^{zastawiającym się, wznoszącym społecznego życia}
~~które innych wcale~~
nie są i nie gniwają. A nie pochodzi to
wcale z chęci jakiegoś posowania, albo
kaprysu; oni tak postępują nawet nie z
własnej woli — ale dla tego, że te sposoby
postępowania, te zasady, które wymaga,
są lepsze, szlachetniejsze, nasciwście od tych,
które wymaga społeczeństwo i dla tego znów
nie musi się kłócić. A nie myśl, żeby to
oni sami mieli te zasady wymyśleć, broni
Boże. Oni się ich nauczyli, przyjęli je i
już wobec tych zasadom postępować im
trudno, niepodobna. Wyciągali je w
książkach, słyszeli od młodszych, od
profesorów, słowem zaczęli je z nauki,

z literatury, ze sztuki, ze wszystkiego, co tylko
 świat ma najlepsze. Lasciły te rzeczy
 w ich krew, na nich się wychowali i chcą
 je zastosować w życiu. To trudne, bardzo
 trudne - nie przeczę. Przecież i wady spo-
 łeczne są bardzo mocne, większość spo-
 łeczeństwa nie wykształcony i uparcie
 trzyma się tradycji. Walka trudna,
 często nawet do zguby prowadzi, ale
 tem większa zasługa wybraniów, któ-
 rych potomni będą błogosławić i podzi-
 wiać. Gdyby nie oni, - ~~zła~~ kłamstwo,
 fałsz, obłuda, nieisk, gwałt wyrosłyby
 wśród społeczeństwa dotychczas rozum-
 nów, że zabłyty by od kiedys nawet
 światło słoneczne!

Polska. Patrzy na niego z dzi-
 wionem / Ty zwanjawałeś chyba, dopra-
 wdę zwanjawałeś! Ty chcesz, żeby

ja ciebie usłucham?.. Itak nam nie zawiele
wiele rozumu, a i toż i to resztę bym straciła.

Ludow.

Aleś śłuchaj-cie, Pola.

Pola.

Nie, nie!... Woleę posłuchać ludzi rozum-
nych!

Ludow.

Kogoś chcesz śłuchać? Gdzieś znajdziesz
tych rozumnych ludzi.

Pola.

Kogo?.. Aj-aj! Siostra, Bietogubow!

Ludow.

O ty, ty, moja zowa, moja Pola, przyprowadź
mnie do Bietogubowa!

Pola.

Proszę!... A coś to ty za figura? Wiado-
mo proszę, że Bietogubow lepszy od ciebie.
Twierdzi on go lubiz, zowę kocha, doskonałe
gospodaruje, ma końce... A ty co? Uniesz

100
tylko popisywać się - nie więcej! / proszę!
innia Ładowa! „Ja rozumny, ja mądry,
wszysty osty, wszystkie łapawicy.”

Ładow.
Co to za ty? Nie poznajesz się!

Pola.
Co tu gadać! Biegaj adwój! / chce odejść!

Ładow. / zatrzymuje ją /
Łaszkaj, chwilę jeszcze.

Pola.
E, puść mnie! Mam już dość tego
wszystkiego!...

Ładow.
Alei Łaszkaj... proszę cię, Pola, droga
moja...

Pola. / śmiej się /
Jak sechę, to pójdę... Nie utrzymam
mnie zgłamaną...

Ładow.
Cóż miam robić? Jak z tobą mówić?

Pola.

Co robie'? Już mi wiadom. Idź do wuja, prosi-
proś go, przeproś się z nim...

Ferdow.

Zaczekaj... niech pomyślę...

Pola.

Pomyśl.

Ferdow.

Proszę ja ciebie kocham, dla ciebie ma-
wszystko się odważę, wszystko zrobię!..
Ale ty, czego ty odemnie wymagasz, to
straszne, okropne!.. Proszę, niech chociaż
pomyślę... Tak, muszę pomyśleć.. A jeśli
ja nie pójdę do wuja, czy posunie mnie?

Pola.

Dobry sobie!.. Natychmiast!

Ferdow.

Posunie... tak, na zawsze?

Pola.

Na zawsze!.. Czyż mam ci dźiesięć razy

101

powtarzać jedno w kółko? Bywa i jedno!
Ludow.

Czekaj, czekaj!... | sinda przy stole, opiera
głowę na rękach, zamyla się |

Pola.

Czy długo mam czekać?

Ludow. | prawie ze trzemi |

A wiesz co, Pola... rzeczywiście, że to
pięknie, bardzo pięknie, kiedy ładna
żona pięknie się ubiera? ..

Pola. | szereje |

Bardzo pięknie!

Ludow.

Naturalnie, naturalnie... | brzycaj | Tak,
tak... | tupie nogami | I jak to pięknie,
gdyż mógłbyś wyjechać z nią na spacer
w ładnym powozie?

Pola. | h. w. |

Ach, jak pięknie!...

Ludow.

Procież młode, ładny znow tośba kochać,
tośba już ubierać, jak najpiękniej... [konczy]
~~tak, tak, ubierać...~~ [uspakaja się] Coś to
wielkiego? To tak łatwo zrobić, tak
łatwo... [z rozpuszcz] Żegnajcie moje naj-
droższe marzenia! Żegnajcie zamiany
najlepsze!... Żegnaj mi na wieki - moja
niecenna przeszłość! Procież i ja się zestar-
zeję, posiwieję, będę miał dzieci... i zapom-
nę o tem wszystkim...

Pola.

Co się tobie stało?

Ładaw.

A tak, tak!... Dzieci wychowamy jak
należy, wykształcimy na porządnych
ludzi... ~~Niech będą jak my, jak wujcy...~~
Niech się na ojców nie zapominają!

Pola.

Daj-że mi pokój!

Ładaw.

Poswól mi choć opłakać wszystko, co
miał najdroższego.. To już ostatni raz
w życiu!...

Pola

Co to masz?

Ładaw.

Nie... nie... ~~Tak~~ to łatwo, ~~tak~~ łatwo...
Wszystko łatwo!.. Tylko trochę wszystko
zapomnieć... I to łatwo!.. Będę uciekał
od dawnych kolegów... nigdy nie
pójde tam, gdzie mówią o nieznośności,
o obowiązku, o pracy szlachetnej...
~~Nie!~~... Będę cały tydzień zbierał
pieniądze... a z piątku na sobotę,
zbiorę rozmaitych Biologów uboższych
i będzie mi pięć i kilka zabawianych
pieniądze, jak rozbójnicy... tak, tak...
A potem się przyczepię!

Pola | prawię ze Trami |

4/11

Ty mówisz coś bardzo złego.

Ludow.

Ha, ha, ha! Prawda! Będzie sobie śpiewał... Czy masz tę piosenkę? (śpiewa)

Bierz, ~~wszak~~ tego uszyć się nie trzeba,

Bierz jak ci dają,

Bierz - jak gdyby spadło ci z nieba,

Bierz, piśki mają!

Bierz - twój cały cały tresz

Bierz - piśki dają!

Bierz - a bzdur miął co jeść

Bierz - piśki mają!

Co? Ludowa piosenka?

Pola.

Co ci się stało nie możesz pojąć!...

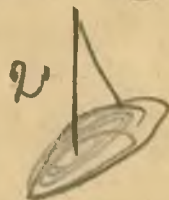
Ludow.

Chodźmy do wujaszka, chodźmy! -

Poprosimy o intratę posadę!

1 Kładzie kapelusze i chwyta Polę za rękę.
Idź, ku drzwiom!

Łustowa spada.

Akt 5.4

1 Salon w domu Wierniewa, ja walcie 1 ^{scena}

Scena 1. ^{scena}

Wierniewowa i Antoni podaje list
i wychodzi!

Wierniewowa. 1 ^{scena}

„Pani! Wybacz pani, jeśli list ten nie
będzie miał szczególnego podobieństwa
pani; pani postępowanie ze mną upraw-
nia moje zachowanie się. Dowiedzia-
łem się, że pani zmiejęsz się ze mną i
listy moje pokazuje osobom obcym,

Wypisać

listy pisane w chwili uniesienia i rozma-
nietwonej obcasem twoim, pani, wybraw-
ni. Nie jest pani obcem moje stanowis-
ko społeczne, a więc wiem pani, jak
kompromituje mnie takie postępowanie.
Nie jestem młodzieniaszkiem. Na jakiej
zasadzie postępujesz pani ze mną w
taki sposób? Chęć moja poznać pani
bliżej miała źródło swoje w zachowaniu
się pani, które, przy masz pani, nie było
niepokojące esyste. A jakkolwiek mnie,
jako mężczyźnie, dozwolane są pewne
grzeszki, ale i nieczemu wydawać się
nie chęć. Pani tymczasem samodzi-
elną to ostatnie właśnie. Nie tajne
z pani moje stosunki z Subimowem,
a zresztą nawet już pani donosiłem, że
w papierach, jakie po nim pozostały, zna-

104
hasłem kilku listów pani. Proponowa-
łem pani, ażebyś je odebrała zechwała.
Gdybyś pani tylko miała być zwa-
cając swoją własną dumę, i gdybyś
była zgodziła się z opinią, która przym-
je, że jestem jedynym z najprzyjemniej-
szych mężczyzn w całym mieście i więcej
aniżeli którykolwiek z nich korzystam
ze współgdań pięknych dam — wszystko
skonczyłoby się jak najlepiej. Ale pani
odtręcała mnie ciężej pogardą.
Niech więc pani teraz nie mnie,
ale sobie mnie przypisze: postanowi-
łem listy te do naszego mężowi pani
(mówi) Posłuchajcie! Chybaż, że
się złęknę groźby!... Musiał stanąć
nie zbierać wszystkie plotki, jakie o

wpisać

umie brnąć po mieżcie i doszedł do prosekona -
nie, że powinienam powiększyć liczbę jego
ofiar. Gdy podstęp się nie udaje - niech
się do podłości... Tu bogot ci panowie
mówią kobiecy, do których piszę tego
rodzaju listy. ~~Na chwile głowie na
siebie samego dopuszcza się podłość
i pierwszemu ani na chwile nie wstąpi,
że jest bohaterem. Żeby to on jeden tylko...
Wsupcy tacy! Tem lepiej, przynajmniej
na mroście wszytko się skończy...
Inaczej nawet tego wyjaśnienia
stosunków. Niech się mój mąż prosekona,
że jeśli sam wita, to cały prawie ciężar
tej winy spada na niego. On mi życie
ratuje. Swoim niezwykłym egoizmem
ratuje w mem sercu nawet roztkuszenia~~

posławił mnie rodziną, chociaż ja żong.
 poscie mnie poje¹, nareszcie wyszkał
 try z moich oczu¹ potem, ci mógł¹
~~nie wrocał~~ po zwichniętej i smar-
~~owanej~~ młodości ... [Jusow wchodzi
 Teraz jeszcze doraźnie wyrentu su
 widocznym wchodzący]

Scena 2^a

Wierniewowa i Jusow.

Jusow. [Kłania się]

Pan generał nie raczył jeszcze powrócić?

Wierniewowa.

Nie jeszcze. Niech pan siada. [Jusow siada]

Pyta się, że pan cenisz wczoraj czy
 zani epokojony?

Jusow.

Nie mam słów... Usta niemieję.

Wierniewowa.

Czy się stało?

Jusow. [ruka głową w prawo i w

lewo] Orlowick to tak samo jak okręt na

moru... Nagle burza się zrywa, obłąt tonię
a rzeki natrunku nikt nie podaje!

Wiemni ewowa.

Nie rozumiem prawn.

Jusow. | wzdychnął |

Ja... o znikomości... Co więcej jest towałe,
co?.. I czemu stąd odejściemy?.. I czemu stanie-
my przed sądem?... Tylko czyny... można
powiedzieć, jak ciężar na plecyma... i te
zdradę, wyłudzenie... nawet chęci, zamiary...
machną ręką i te poliesane, napisane.

Wiemni ewowa.

Co się stało jednak?... Umarł kto?

Jusow.

~~Gnie!~~ ~~Jeszcze gorzej.~~ I z pewnością losu...
zawywał tabakę | I w bogactwie i w zuboże-
niu hipnotyzuje zaciemnia... ~~nie~~ ^{umie} i myśli
naszych... zapominamy o biednych i nieszczę-
śliwych... A wszystko to pycha, pycha... radość

le nie ciacha... Za to też i kara bywa według
czyńów naszych!...

Wieniewowa.

Ale opusciwszy te wymowne wstępy ~~moje~~
~~dręgi~~ nie rozumiem dla czego pan tak roz-
rzuca się w tej chwili i pęta swą
wymowę?...

Jusow.

He, sprawa dotyczy i mojego serca... Chociaż
ja, mały robaczek, nie mogę za to odpowia-
dać... ale serce ścisła się ramy, gdy po-
myślę, że nawet taka osoba, taka figura,
taka potęga, może powieścić! Coż więc
tękiego na ziemi? Co? jeśli nawet do-
jrzystość nie może być tarczą, za którą
człowiek czułby się bezpiecznym?

Wieniewowa.

Taka figura?

Jusow.

Upadliśmy w niechaskę!...

Wierusiewowa.

Możesz pan mawieć!

Jusow.

Wybraliśmy podobno niedobrych pewnych osób,
braki, pewne niedociągłości...

Wierusiewowa.

Cóż?

Jusow.

Ważne nas pod względem... to jest ja, właściwie
odpowiedzieć nie mogę, spełniałem rolę...
ale pan generał będzie musiał...

Wierusiewowa.

Co będzie musiał?

Jusow.

Odpowiedzieć całym swoim majątkiem i
podlegać mu zgodnie z postępowaniem,
jakoby z prawem niezgodne...

Wierusiewowa.

A więc wszystko się już kończy dramatycznie!

Jusow.

Wszystcy jesteście mi i miertelni, i atomowi i gozenn...
 Jakżeż tak, szukacie, nie macie, nie macie i to, i aw...
 Ten tak ostro, pewnie usunąć... Ha, w końcu
 dni żywota mojego dokonam...

Wieniewa.

Trudno mi się, że do końca musiałbyś być
 zbyt długo podróżować... i to bardzo wygodnie!...

Jusow.

Ole dzieci, dzieci... [przebieg] Cóż drogie
 rozumy nasze, z boleścią w sercu rozumy nasze:
 na co Bóg dobry zsyła nam nieszczęścia ci-
 kie próby? Za psychę... Psychę zalepia
 człowiek, zawiesza nam przed oczyma
 ciężkie zastępy...

Wieniewa.

Jaka tam psychę!... Prosto - tapowski!

Jusow.

Tapowski? Co tapowski? To rzeczy

małej wagi... nie myślimy. Pokony nie
mamy w sercu - to główne... Soś to tak samo
jak fortuna, jak to ja rysuję na obręczach...
Ktoś, a na nim ludzie... podnosi się do
góry i znowu spada na dół, wrzuci się
i w pokony uderza... i tak ciągle, i tak bez
końca! Pracuj dla rodziny, urządź dla
niej quindko, zbieraj po okruszynie...
bujaj w marzeniach, aż tu nagle... ~~hac~~...
Tak, tak... To powinniśmy pamiętać...
Przechodzimy na świat i nie mamy,
tak też przechodzimy do grobu. Na co więc
pracujemy? Oto filozofia! Wchodzi Wierusia,
i milsze przechodzi do gabinetu. Jusow wstaje

Wierusiewowa.

Jak on źle wygląda!

Jusow.

Warto by postać podoktora... Pan generał
dziś w kinie nawet senithat... Takie coś
dla człowieka delikatnego serca... to trudny

do mnie siema...

Wierusiewowa. [dzwoni wechodzi
chłopiec] Idź zaraz do doktora i poproś, żeby
pryszedł... Tylko prędko!... [Wierusiew
wychodzi z gabinetu i siada na fotelu.
Milej panów. Jusow nuciła się, mi żony.
Wierusiewowa patrzy na Wierusiewa, potem
zbliża się do niego.]

Scena 3^{ia}

Ci i Wierusiew.

Wierusiewowa.

Oj Jusow mówił mi już, że spotkało
cię mierzganie. Nie rozpaczaj! [pauza]
Ale wyglądasz... Nie nie czujesz? Pośta-
wiam go do doktora.

Wierusiew

Jaka obtuda! Jaki fałsz! Jaka to
podłość nareszcie!

Wierusiewowa. [dumnie]

Oni obtudy i fałszy, ani tembardziej

podłości, jak ci się chciało uważać, nie doszukasz
się w mojem postępowaniu... Proszę żał mi
ciebie, jakby mi żał było każdego człowieka
w nieszczęściu - ni mniej, ni więcej. Odchodzi
i śiada

Wiermiew

Nie potrzebuję łitości, a tembardziej troski...
Porzuciłem cię, znużonoś. Jaka co?
Lac ci?

Wiermiewowa

Opytaj się własnego sumienia!

Wiermiew

~~Nie mów o sumieniu~~ Nie masz prawa
mówić o sumieniu... Jusuw! Jaka co ci
zgubił?

Jusuw

Sos.... fortuna....

Wiermiew

Głupstwo! Jaki tam los!.. Siłni wrogowie -
oto przyczyna! ~~Oto co ci zgubiło!~~ Prokle-
ci!.. Porządnie ci, że mi się tak powodzi!..

~~Jak to nie poradzicie?~~ W ciągu kilku
lat wzniósł się tak wysoko, że mnie ledwo
dojście mogli; w ciągu kilku lat zrobił ten
majątek, stworzył go poprostu, zbudowa-
ł domy i wille, kupił ten wieś jedną i drugą,
wyrósł po nad nich wszystkich... Jak
jakie nie mieli by zaradzić? Podnosili
się do bogactwa i rozczci, jak gdyby
szli do nich po najwygodniejszych scho-
dach!... Niech mnie zastanowić, a
chociaż tylko dojść, nato potrosze
rozum... Ale zbud go wzięć? Niema
zbud, a więc pozostaje... podstawienie
nogi!.. A, podli, podli...

fusow.

Zaradzić najgorszym dowodem.

Wiermian.

Nie upadek mnie doprowadza do
wielkości, nie, ale ten ich tryumf,
jakięś in dostawcy mój upadek!...—

Jak oni się cieszą teraz, jak się radują... A!
~~Idźmy, wychodź Antoni~~ Wody... Antoni
pudaje wodę i wychodzi! Teraz muszę się z
panią rozmówić.

Wieruszowska.

Stucham.

Wierusien

Muszę pani oświadczyć, że mam cię za to,
celem jesteś... za rozpustnicę!...

Wieruszowska.

Tworząc panią uwaga, że tu jest cło-
wiek obcy.

Jusow.

Pan generał może mi wyjść?

Wierusien

Łostowi! Powtórzę to samo nawet wobec
szwasty!

Wieruszowska.

Ma co mnie pan obchodzić? Widocznie
nie masz pan na bogu wyhać swojej beasil-
nej złości!...

Wiermiew

Oto dowody! Przeka kopertę z listami. Jusow
podnosi i podaje Wiermiewowej.

Wiermiewowa.

Dziękuję panu. Szybko przejrza listy i
chowa do kieszeni.

Wiermiew

Jusow, co należy zrobić z kobietą, która
pamięta wszystkich dobrodziejstw męża,
zapomina o swoich obowiązkach, obow-
nie męża?...

Jusow.

Hm... hm...

Wiermiew

No, to ja ci powiem: trzeba ^{wygnąć} ~~wypędzić~~
na cały świat! Tak, tak, mój przyja-
cielu, jestem nieszczęśliwy, ~~nieszczęśliwy~~
~~nieszczęśliwy~~, jestem samotny. Chce-
ty mnie nie opuszczać! Bez względu
na wysokość, na której człowiek się znajduje

je, gdy go niecierpięć spotka, radby znalazł
poicek wśród swoich, w rodzinie... | ze straszliwym |
A w swojej rodzinie znajduje...

Wierusowa.

O rodzinie swojej nie mam prawa
mówić!... Nigdy jej prawa nie miałem!
Ja nawet nie wiem, co to jest rodzina...
Teraz ja pami powiem, co mi się opowiada
od chwili, w której los obrócił z prawem mnie
położony...

Wierus.

Ja nie usprawiedliwić nie mogę, ~~nie~~...

Wierusowa.

Nie chcę się bynajmniej usprawiedliwiać
~~nawet nie mam się czego usprawiedliwiać...~~
~~przed prawem~~ Chcę tylko to prawo powiedzieć,
że jeśli zawińtam, to wobec własnego sumie-
nia, ale nie wobec prawa! ~~Ja nie mam~~
prawa czynienia mi wyrzekań... Gdybyś

111
pan był zdolny odosować cudze boleści,
całbyś ~~pan~~ to, że to ~~pan~~ właśnie zatrzymał
mi życie...

Wierciw.

~~Ha, ha, ha!~~ Sądzę, że i takto swojej zemsty
powinnoś panu w inną stronę skierować,
ale w iadymu razie nie mnie oto obwiniasz,
co jest panu prostę postawem!

Wierciwowa.

Nie, pana! Właśnie pana!.. Lemże się ze
mną, czyż pan brat żonę? Przypomnij
pan sobie jak się strwoles o moją rękę!
Łechocząc się pan jak stary lowelas,
starając się przypodobać młodemu
dziewczętom za pomocą podharunków
rozmarłego rodzaju. Spoglądał pan
na mnie lubieżnymi oczyma satyra!

Widziałeś pan wstęgi mój, bunt goni
ubrywała, a powiniem to, nabyłeś mnie

pan, kupiłeś mnie za pięćdziesiąt od moich krewnych, jak się kupuje w Turcji niewolnice!... Czegoż więc pan możesz ode mnie wymagać?

Wiermion

Jeżeli panis mój żonę, proszę o ten nie zapominaj!... Ja mam prawo zawsze wymagać od panis, ażebyś wiermion przysięgł, ażebyś obowiązek swój spełniał szczerze!

Wiermionowa.

Prawda, wszakżeś pan to kupno, nie powiem uświęcił, ale samąskowatość je pan przysięgę ustąpił otwartość. ~~Ja nie mam być mi nie mogę pod tym~~ ~~tylko warunkiem krewni moi na ten handel przystali, a pan było to zupełnie obojętne!~~ ~~Ale i potem, kiedy byłeś pan już moim mężem, i wówczas jeszcze nie widziałeś pan we mnie żony swojej, i wówczas~~

kupowales moje piczesoty za pienizdze.
Jakes' pan sambyl mój wstę, którego
ukryć nawet nie mogłam, wóczas oem-
przedej spieszyles z jakim podarunkiem
dopiero nabierales śmiałości! Cóż
miałam porzucić?.. Bzdę co bzdę, byles'
pan moim mężem: ulegałam, poddawa-
łam się... alem dla samej siebie straciła
czcunek!... ~~Co do czegoś mnie pan~~
~~sprowadził!~~.. Ale co się działo we
mnie wóczas, kiedy się dowiedziałam,
że nawet pienizdze, które mi pan ofiaro-
wowaś - nie pańskie, że je pan zdo-
bawaś w sposób niesłychany....

Wiernie wstrząs!

Miler, pan!

Wiernie wówa.

O tem moge samilesć... Jakes' pan
dość już ukarał mnie z mojej nęki, -

ale będę mówić o sobie...

Wierciewicz.

Mów pan, co ci się podoba, Wszystko mi
jedno! Nie wpłynie to na moje opano-
wanie.

Wierciewicza.

Moje pan o sobie zawsze zmierzasz prze-
mnie, jak mnie wysłuchasz. Pamiętaj
pan jak stroniłam od towarzystwa, bałam
się go. Ale pan się domagałeś - musiałam
ustąpić. Wprowadziłeś mnie pan w ten
świat, gdzie pokusy i nystępkę na każdym
spotkaniu moim kroku. Trędko poznałam
się na wartości tych małych istot, których
pan uważałeś za swoich znajomych i przyja-
ciół. W tym czasie spotkałam w towarzys-
twie Zubimowa... I wtedy go pan. Moje
przypominasz pan sobie jego serce,
otwarte rysy i rozumne wejście, które
związały o jego wartości! ~~Jak goręco~~

zpicował się z panem, jak zmiatało i odwaranie
 powstawał przeciwko głupocie i fałszowi!
 Subinpow to właśnie mówił, co ja czułam,
 chociaż może nie jasno. Czekalam na
 prawdziwą odpowiedź na jego zarzuty,
 ale ich się nie dośledziłam, ~~bo~~ pan go

jednak tylko oserniat, zużeruje, rossiewales
~~pan o nim użadne plotki~~ starales się
~~pan wbroić przeciwko niemu~~ opirze
~~nie więcej~~ Ach, jakże pragnęłam wów-
 czas stanąć w jego obronie! Ale nie
 miałam ani możliwości, ani dość na-
 to rozumu i doświadczenia, więc mi
 nie pozostało, jak tylko... pokochać go.

Wieruiew

J nie odmiwiłam panu sobie tej przyjem-
 ności!..

Wieruiewowa.

J nie odmiwiłam panu tej przyjemno-
 ci, jak pan powiedział, ale tej potrzeby

zera. Wiedziałam, potem jakieś go pan gubił,
jak powoli osiągnął pan swój cel. I
po prostu poruszył pan przeciwników
wszystkich znajomych, mówił pan, że
jest on niebezpieczny dla młodzieży, że
jest wolno myślny, skodliwy. ~~Wtedy~~
pan tego, że zwierzeństwo brzydu przeszła
na niego, spoglądać. I to, dzięki pańskim
usiłom ~~zaczynam~~ ^{pan jedyną doprowadził do tego} Subinow zmuszony
był porucić urząd, bramy, znajomych...

Wiemien

Paniż...

Wiemienowa.

Tak, mnie i myjschae zjad... zakonywa
scyghustka Wszystko to wiedziałam i
wszystko to przebolełam. Wiedziałam
tryumf względnej ścisłości. I mojego ceptego
do niego stosunku ulożyli podług plotki,
niecne oszczerstwo; namy jaśnie minie

114
oczerwiasty, a po ciemnym zardzewiały; młodzi
i starzy przyszy emajami zroszli prawie
otwarci stanać się o moje względy... O to
do czego doprowadziłeś pan mnie, kobiety,
godząc moje lepsze losy, a w kaźdym
nasie zdolność do pojmowania prawy sygnały
i do nie nie widzenia tego. O to wszystko,
co miałam panu do powiedzenia —
adłóż nigdy nie ustąysz pan odemnie
ani jednej wypróby.

Wierne.

Shczęgo? Przeciwnie, teraz właśnie
mam panu otwarte pole do popisu!...
~~Ja~~ teraz jestem biedny, ~~naprawdę~~ biedny,
a biedni ludzie pozwalają swoim
wypuszczać. U nich to uchodzi. Gdyby
był tym samym Wierne, jakim
byłem do dnia dzisiejszego, wypędziłby

ponow ~~bez~~ ~~zastanego~~ gadania; ale dzięki
moim wrogom, musimy teraz opuścić
towarzystwo pomyślnych ludzi. Tam
gdzie spędziliśmy, niezawie błędy się z
żonami, bracia, nawet biją się czasem —
a to nawet nie nosi mowy skandalu!...
Wchodzi Ładów i Pola

Scena 4a
Cis, Ładów i Pola.

Wierniew.

A ty tu po co?

Ładów.

Niech mój sech posłucha...

Pola.

Dzień dobry wujaszkowi! Dzień dobry
cioci! Idzie do Wierniewowej | Przyszedł
wujaszkę prosić o posadę.

Wierniewowa.

Co?... Czy być może? | Wchodzi Ładów
z ochotą

Wiermiew

W samą porę przybywasz!... No, śmieję się
się z wują!

Ludow.

Wuj, może ja wują obrażam... Proszę
mi posłuchać... nieściszenie ulodości...
nieściszenie życia... nie powinienem
być... wuj jest moim krewnym...

Wiermiew

No, więc coś z tego?

Ludow.

Doświadczysz... co to znaczy brak
protekcji... pomocy... festem żonaty...

Wiermiew

Wciąż coś z tego?

Ludow.

Brak mi na utrzymanie... Głównie,
zresztą, i to by wystarczyło, ale dla
zimy, którą bocham nad życie... muszę
prosić wuję... ażeby pozwolił mi swoje
zająć posiadłość... Wuj, pomóż mi

~~zapewnić sobie...~~ Kiech mi wuj da posadę,
na której... | cicho | mógłbym coś zarobić!..

Pola | do Wieruńcowej |

Intratuńsz...

Wieruńsz | sińcie się |

Ha, ha, ha! Jusow!.. Patrzcie, oto są
bohaterowie!.. Młody człowiek, który
na wszystkich rozstrajnych drogach
wreszcie o niemożliwości Turpińskich,
który oszukał świat, że pojawiło się
jakieś nowe pokolenie ^{przychodzi} do nas, ~~tu~~ do
nas ~~przychodzi~~ z prośbą o intratę
posadę, ażeby właśnie brać Turpińskie!..
A tamte nowe pokolenie! Ha, ha, ha!

Ladon.

Och! | chwycił się za piersi |

Jusow.

Młodość, młodość... póki to nie wyspaniało,
to i gadaj, aby pięknie gadać!.. Inaczej,
słowa... tak też z tego mnie wyszło. Oj,

116

izjeie to najlepsza szkoła! | Zaigwa tabakę |
Chcesz, nie chcesz - a zapomniał o filozofji.
To tylko ile, bardzo ile, że trzeba było
dawniej mądrych ludzi posłuchać, a
nie prawie niegrzeszności!...

Wiermiesz

Jusow!... Taniętasz, jaki to był ton!..
Co za pewność siebie!.. Jakie oburzenie!..
Ido Zadowa! A może ja się mylę, może
to nie ty mówił, że dorasta już jakieś
nowe pokolenie niesomych, niesciwych
ludzi, męceowników za prawdę, którzy
nas, starych, wieli błotem obrucie?
Ory nie ty? Przyznam ci się, żeś wiesz!..
Niemawidziłem was, to prawda, ale was
się bałem. ~~Mówię prawdę, wcale nie~~
~~instuję: bałem się!~~ A co się obawiaje?
Jesteście niescivi dotąd, dopóki was nie
z głow nie ułotnią, lekoje, błotem was

obawiam się, jesteście nęceni do chwili
pierwszego spotkania z ~~potęgą~~ ³¹⁰⁰⁰⁰.. No,
nieście miie przynajmniej!.. Nie,
my nie warci jesteście, a żeby was nie-
nawidzieć - ja... ja... pogadamy wami!

Ludow.

Pogadaj, wuj, pogadaj... ja sam
sobę gardzę!

Wierni

O to są ludzie, którzy wzięli sobie przy-
wilej na nęcenie! ^{La fôre, bratku,}
pryszczelcie... Jesteście ^{z głębin} ~~z głębin~~.. Nas
pod zgod oddali.

Ludow.

~~Są ludzie z dawna ludźmi.~~

Ludow.

Wuj, ja nie wiem, że wasze pokole-
nie jest nęcące od innych. Dawne
byli i zawsze będą ludzie nęceni i nę-
ceni obywateli, nęceni i nęceni;

zawsze też byli i będą ludzie słabi. Co
najlepszy dowód # (wskazuje na siebie)
ja sam! ~~Mówię~~ tylko, że pozwoli,
stopniowo nasze społeczeństwo otrzasa
się z obojętności i dłużej wytrzyma, że słysząc
energiczne protesty przeciwko wszelkim
nadmącycom... ~~Mówię~~, że nareszcie
budzi się poczucie własnych ~~mał~~ i
~~błędów~~, ~~to poczucie~~, ~~ta świadomość~~,
~~czyż nie jest~~ ~~zadatkami~~ ~~lepszego~~ ~~przysz-~~
~~łości?~~ ~~Mówię~~, że wytworzą się u nas
opinia publiczna, że miłobieżny wpa-
ją poczucie sprawiedliwości, poczucie
obowiązku, a one wzrastają, wzrastać
muszą i przyniosą owoce! ~~Jeśli~~ ~~wy~~
~~tego nie doczekacie~~, ~~to wy~~ ~~doczekamy~~
~~i podsięknijemy~~ ~~Boga~~! ~~Nie~~ ~~powin-~~
~~nicie~~ ~~się~~ ~~cieszyć~~, ~~ani~~ ~~rozgać~~ ~~mojej~~

stahości... Nie jestem bohaterem, ale zwykłym
młodym, utomionym estowickiem. ~~Stach~~
mówi wolę, jak my wszyscy prawie.
Potrzeba, obojętności, ciemnoty krewnych,
otręcajcie się z paucie, wszystko to może
mnie wykołować, rozbić nawet. Ale
dość jednego przykładu, chociażby takiego
jak ten; dość spotkania jednego porząd-
nego estowickiego, żeby odprzechać w
sobie wszystkie dobre narodki, żeby
zbudzić się do czynu. Może się wachać,
ale do prostego potu nie dojdę; może się
potknąć, ale nie upadnie. | prawa | Wstyd
mi, wstyd... że w tej chwili znajduję się
tutaj...

Wierni

Więc - przez szkod!

Ladon - | spokojnie i łagodnie |
Pójdę. John, teraz możesz iść do matki,
zatrzymując cię nie będzie. Teraz nigdy

113

od zasał nie odstąpię. Jeśli los musi
mnie do ogarnięcia się na kawałek
suchego chleba - zgodzę się z losem. Ładnie
~~do tałki nie skusz mnie~~. Chęć poszł się
drogie, niewczesne prawo paterzenia
każdemu śmiało w oczy, bez wstydu,
bez wyrzutów sumienia... Jeśli ciałe
życie moje ma być jednym praniem
pracy i cierpienia - nie będę nigdy szem-
zał... Jednej pociechy tylko będę wyre-
kiwał, o jedną nagrodę tylko będę
Boga prosił... | pausa | Strachem mógł
doczekać się tej chwili, kiedy Taw-
nik więcej hać się będzie zgodził opinii,
aniżeli zgodzi karęgo!

Gadano!

Wiemien. | zrywaj się |
Uduszę cię w hasnieniu nekoma, ty
~~gadano~~! | chwiej się | Jusu, nie
dobrze mi... Odprowadź mnie do

gabinetu! - Wychodzi. Jusow go podtrzymuje

Scena 5^a

Wieruiewowa, Ladow, Pola, potem Jusow.

Pola podchodzi do Ladowa

Tys myslal, ze ja naprawde chez ciebie
poswiecie?.. Widzisz, ja tak namyslamie...
Mnie nauceyli...

Wieruiewowa.

Pogodzcie sie, ^{moi Kochanki} ~~moje dzieci~~. Chciecie bye
szczęśliwi... Nie wyrzekajcie sie tego
szczęścia dobrowolnie! Ladow i Pola
centrują się

Jusow. [we drzwiach]

Pomocy!... Doktora!... Doktora!

Wieruiewowa.

Co? co?

sygn. 18/11-98-Gauski

Jusow.

Apopleksja!...

Wieruiewowa.

Ach!

Inflamatem po raz tery dnia 11go Marca 1895.r

Gauski

18/9-99-Argylica
Gauski

119
1 Wierciwowa pada na fotel. Poba przyjeżdża
się do Ładowa. Ładów opiera się ręką o stół
i opuszcza głowę na pierś. Jurek stoi
przy drzwiach, zgnębiony.

Scenariusz sztuki
1895 r.

Osoby 18/9-99. Przyjaciela
Gawron

Wierciw — starsze, z oznakami podstarzałości,
zupełnie Tyśy, poważny ale pogodny,
wierzy w swoje dostojenstwo. We
fraku, z orderem na szyi i z gwiazdą
na boku. Ubrany jak z igielki.

Wierciwowa — młoda, lat 23, bardzo ładna,
zachowanie spokojne. Karzeł w
mieszczańskim — spokoj.

Ładów — młody człowiek, lat 25, przystojny,
z bardzo lekkim zarostem. Tyśy,
unoszący się, szesnasty.

Jusow — młodszy od Wiernikowa, ale nie
wiele. Inpeltne ogolony. Łausze we
fraku mundurowym, w taki ejie
kamizelce i z orderem w pętlicy, a
dwoma okragłymi medalami (miedzi-
anym i srebrnym) na piersiach. Medale
na wtyczkach orderowych. Czapka
na zinn, ale włosy bez tyśiny. —

Bielogubow — młodszy, skoregcy w pier-
wszym akcie, w drugim nabiera
nieco pewności siebie. Jasnij
[luisnego koloru] blondyn, przyl-
iczny [zbyt pokorny]. Inpeltne
wygolony. W pierwszym akcie ubra-
ny po cywilnemu, z widocznym staran-
nościz, ale bez gustu; w drugim
również po cywilnemu, ale nieco
pryszowiej. W trzecim już we
fraku mundurowym, ale bez orderów.

Kubuszkina — nieokoszona, ale pretensjonalna dama średnich lat otyła, wygodna, posuwająca się z Tottwosem z radością do smutku, a gwiezda do stolicy i. d. p. Ubrana bez gustu, z widocznym wyrachowaniem podobnie się. Trykajama. I temi na których jej zalecia mirona, z ciekawości ostrą.

Julecia — młoda gozeka, lat 19-20. Przygotowana. Reolutna. Stroi się chętnie. Iła i posobieżyta.

Polka — pociwa gozeka, lat 18-19. Nieco sentymentalna. Prosekanama swojej głupocie, cicha, pokorna. W chwilach est ekspansywności przesera. Sztwo poddaje się wrażeniom: płacze i śmieje się bardzo łatwo.

Mykin — równieśnik Zadolowa, z zarostem.

Ubrany po cywilnemu, ciemno. Przyswoi nie,
ale nie zamieszanie.

Doswiew — lat 30. Indy. Ogolony, ale
nieporządnie. Ubiór cywilny, ale
beztędy. Kuchny nie obrobione.
Pozy naturalne, zdumiające lenis-
two. Nie sobie z nikogo nie robi.

W głowie jego drwigerzy wyraża
mucha ironji, czasem, wędrując w tych
miejscach, zacierosze.

Urozdnie k 1^{sz} i 2^{sz} — figury w twierdzeniach
mundurowych, uogolone, bliźnia-
co podobne do siebie. Rozmawia-
jący przy nich lub z nimi patrzą
w usta. W ciężkich ubiorach. Smigie
się z nimi.

Autoni — we fraku, w białym krawacie.
Uogolony ogolane, ale dość duże prawonoty.

427
Chłopic — w czerwonej koszuli poszewiczonej
ciężkim żółtym kołnierzykiem. Spodnie
czarne aksamitne włożone w cholewy.

Józia — utrudnia dzień czynu, ubrana w perka-
lik, tylko żeby nie ubrała się czerem-
jak subretyki francuskie. —

Wasia i Grzes — w płócianych białych koszu-
lach i spodniach. Przepasani
czarnymi sznurkami. W rękach ser-
wety. Ogólnie obcy.

W akcie trzecim wszyscy przechodzą w płaszcze.
Z wyjątkiem Ludowa i Mykusa, wszyscy mają
mundurowe czapki. —

2. rok 13/3. 95. Gauschkefänger

3. rok 17/3. 95 Gauschkefänger

1. rok 5/6 98 Kynica Gauschkefänger

Supl: 28/5-96- Gauschke
I wygry: Mykusa p. Kaminickiego
z Krawcową.

Supl: 2/6-99. I wygry: J. Kaminickiego

" 11/6-99-61/2 " " Gauschkefänger

15/6-900- I wygry: J. Kaminickiego Gauschke

Ruskyptem z dnia 2. Marca 1895
L. 2304, zwróciła m. p. Pryzdyr
z Kaniestnicza dyrektora te.
atru hr. Skarbka pozwolenia
na przedstawienie komedyi
"5^{ci} aktach A. Ostrowskiego
p. t. "Zapewniły"

Dyrektor Teatru
w Lwowie 2. Marca 1895
Maurycy,

Dla suflera Tichor

29/6-900 - Wypł: p. Kanińskiego

1867

Kaniński.

BIBLIOTEKA TEATRALNA

Własność Gminy m. Lwowa.

L. II, 121 + af'se
June 18. 04 2003

Wm: D. White:
June 4

